

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Andra Kammaren. N:o 28.

Måndagen den 31 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes behandlingen af Stats-Utskottets hemställan under Litt. B. mom. 1 af Utlåtandet N:o 33; och hade för yttrandes afgifvande sig anmält:

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.*

(Forts.)

Friherre Leijonhufvud, som yttrade: Jag har icke velat låta denna punkt gå förbi utan att till protokollet anmäla, hurudan min ställning till frågan är. Det är långt ifrån, att jag är någon motståndare till afskrifningar och lindringar i allmänhet; tvärt om, skulle jag uppställa någon grundsats, vore det den, att hvarje tunga, som hvilar på medborgare och som med någon säkerhet kan undvaras för staten, bör afskrifvas, så vida icke staten framdeles skulle behöfva återtaga den eller tungan icke öfverflyttas på andra medlemmar i samhället. Hvad grundskatterna nu beträffar, har jag hyst stor tvekan. Jag vet nemligen icke, om de framdeles skola kunna undvaras eller icke. Exempel från andra länder hafva visat, att det är svårt att undvara grundskatter och att lägga alla statens inkomster på konsumtionsbeskattningen; och i de länder, der man försökt afskaffa grundskatterna, har man måst återtaga dem, och under sådana förhållanden är det bättre att behålla dem. Det är en erkänd sak, att en ny skatt är svårare att bära än en gammal, som vuxit in i förhållandena. Jag har därför i afseende på grundskatterna varit tveksam och är det ännu.

Hvad den med denna fråga sammanhängande kompromissen af 1873 beträffar, har jag för min del aldrig kunnat gilla den. Från första stunden jag läste den, fann jag, att den var otydligt skriven, och att man icke kunde få klart för sig hvad den innehöll. Att det var fråga om afskrifning var nog tydligt, men hur mycket försvarsverket skulle få i stället, var deremot ganska obestämdt. Detta såg jag från första stund; och att det också förhöll sig så, visade sig snart, ty af hvad som sedan gjorts för frågans lösning på kompromissens basis har framgått, att till och med de, som varit med om kompromissen, sedermera sins emellan blifvit oense. Då Kongl. Maj:t år 1875 framlade det stora arméorganisationsförslaget, påstods det ifrån regeringens sida vara uppgjort i full öfverensstämmelse med 1873 års kompromiss.

Andra Kammarens Prot. 1884. N:o 28.

1

Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.
(Forts.)

Då sedermera år 1878 ett nytt dylikt förslag väcktes, förmenade man, att äfven det öfverensstämde med kompromissen. Intetdera förslaget ville emellertid Riksdagen antaga, och då slutligen äfven i fjor förekom ett förslag, som skulle vara byggdt på basis af 1873 års kompromiss, visade sig hvad jag från början fruktade, att landtmanpartiet bjöd för litet för försvarsverket. Kammaren bör icke förundra sig deröfver, att jag för min del vid denna fråga ansett mig böra bevaka försvarsväsendets intressen framför det om grundskatternas afskrifning. Men deraf följer alldeles icke, att icke jag kan vara med om en afskrifning och lättnad i grundskatterna, om sådant kan ske utan skada för försvarsväsendet.

Hvad här föreliggande förslag beträffar, sönderfaller det i två huvudafdelningar. Den ena afdelningen innefattar, att kronan skall öfvertaga en del af de onera, som hvilat på rust- och rothållarne. Deremot har jag ingenting att invända. Må kronan gerna befria rusthållarne från skyldigheten att underhålla soldatens beklädnad och vapen m. m., må kronan gerna gifva rusthållaren ersättning för en stupad häst eller, om en häst skall inköpas för ett visst pris, fylla den möjliga bristen, och må alla dessa ovissa besvär, som tynga på rothållarne och som ständigt varit föremål för deras klagomål, öfvertagas af staten. Men jag vill deremot alldeles icke, att jordegarne, såsom här är föreslaget, skola erhålla någon kontant godtgörelse derför. Må således kronan gerna öfvertaga hvad den kan; men jag är mot, att rust- och rothållarne skola få betalning för det de fortfarande bibehålla ett onus, derföre att denna betalning i allmänhet befve svår att bestämma och naturligtvis komme att beräknas efter *högsta* i orten gällande pris, hvarigenom en onödig förlust skulle uppstå för staten. Man tillskapar på det sättet en ny augmentsränta, och för sådana fruktar jag. Vi hafva om sådana ej länge sedan hört en talare från Östergötland uttala den åsigt, att dylika räntor köpas med hemmanet och skola kvarstå oberoende af skeende grundskatteafskrifning och oberoende af, om de onera, som nu äligga hemmanet, just såsom utbytte mot augmentsräntan derifrån afflyttas. Äfven föreställer jag mig, att en dylik ersättning från statens sida skall försvåra en öfvergång till en ny härordning, då en sådan måste genomföras. Deremot har jag, såsom jag redan nämnt, icke något att erinra emot en afskrifning, som kan ske, derigenom att kronan öfvertager utgörandet af en del onera, som nu besvära viss jord. Den tid jag förestod Sjöförsvarsdepartementet stälde på mitt förslag en del af det indelta båtsmanshället i Blekinge och södra Møre på vakans, derföre att jag var öfvertygad om, att det kunde undvaras, och att en dylik anordning skulle utgöra en lättnad för denna ort. Och jag är äfven med om att biträda de förändringar, som nu föreslagits och öfverensstämma med min här ofvan uttalade uppfattning. Så är dock icke förhållandet med hvad Utskottet föreslagit i denna punkt, i fråga om hvilken jag således yrkar bifall till Friherre Palmstiernas och Herr Casparssons dervid afgifna reservation, innefattande förslag om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anmälan, att Riksdagen önskar en afskrifning i den af mig här angifna riktning, och anhåller jag om proposition på detta förslag.

Herr Abr. Rundbäck: Allt sedan år 1871, då förslag först väcktes derom, att vi skulle bygga vårt försvar på annan grund än vår nuvarande gamla nationella, har jag aldrig ett ögonblick kunnat förmå mig att tro på möjligheten af att hos oss införa ett rent värnpligtssystem efter preussiskt mönster. Derföre har jag ock heller aldrig ett ögonblick öfvergifvit den princip; att vårt försvar borde byggas på stam och beväring. I afseende å stammen har jag heller aldrig kunnat förlika mig med en i egentlig mening värfvad sådan, utan alltid föredragit den indelta, såsom varande för våra förhållanden den mest passande och lämpliga. Jag har gjort detta hufvudsakligen af det skäl, att jag i den indelta armén sett icke blott en aktningvärd krigsstyrka till gagn för fäderneslandets försvar utan äfven en ovärderlig arbetsstyrka till nytta för vår fredliga utveckling och till tjänst för jordbruket och landtmannanäringarne. För ett litet land som vårt, med begränsade resurser och en karg natur, är det en vigtig omständighet, att arméns stam blifver ordnad icke blott för krigets utan äfven för fredens fordringar, och jag anser det vara en särdeles lycka för vårt land, att vi i vår indelta armé ega en sådan arbetsstyrka af omkring 28,000 effektive nummer jemnt fördelad öfver hela landet, och betjånande vår modernäring på ett sätt, som knappt kan i penningar uppskattas. Men vid sidan af denna förtjenst hos indelningsverket har jag icke kunnat förbise, att denna 200 år gamla inrättning är behäftad med olägenheter, som äro föremål för berättigadt klander och tarfva rättelse; och jag har från första stunden lätt kunnat fatta och såsom billig och befogad erkänna den fordran, som framstälts af rust- och rotehållarne, att icke de ensamt borde bekosta och underhålla denna armé, utan att äfven staten borde ställa sina breda skuldror under bördan för att hjälpa att bära henne. Derför har jag begagnat hvarje tillfälle sedan 1871, som erbjudit sig för att, efter min ringa förmåga, arbeta och uppträda för statens öfvertagande af en del af rust- och rotehållarnes bördor; och derföre är det också med synnerlig glädje som jag äfven i dag vill ställa mig på deras sida, som yrka på lättnader för de rust- och roteringskyldige. Och jag gör det i den fulla afsigt och lifliga öfvertygelse, att — tvärt emot hvad en representant på gotlandsbänken i dag yttrat — ju lättare och dragligare man gör indelningsverket, desto fastare skall folket sluta sig till detsamma och desto mera skall det vara fredadt från angrepp.

Men då man nu ändtligen fått fram denna fråga, hvarpå jag tåligt väntat i 13 år, vill jag för min del, att man åstadkommer en reform, som är till riktigt gagn för vederbörande rust- och rotehållare, det vill säga att man undanrödjer så många som möjligt, om icke alla de obehag och oegentligheter, som utgöra de värsta anledningarne till missnöje mot indelningsverket. Jag vill således gå längre än Utskottet gjort, och derföre kan jag, i likhet med den föregående talaren, icke förena mig i hvad Utskottet yrkat, utan föredrager i stället det motförslag, som af Friherre Palmstierna och Herr Casparsson framstälts i första punkten af deras reservation, och som går ut på icke blott lindringar utan äfven en fixering af rustnings- och roteringsbördan. Dock skyndar jag att genast tillkännagifva, att, om här icke föreläge några andra förslag till lindringar och eftergifter för rust- och rotehållarne än de, som af Utskottet

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.*
(Forts.)

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.*
(Forts.)

vunnit erkännande, skulle jag utan tvekan bifalla Utskottets förslag, helst jag måste erkänna, att detta förslag är uppgjort med god omsigt. Men nu föreligga här äfven andra förslag, som gå ut på en mera fullständig reglering af indelningsverkets onera, förslag, som i det närmaste öfverensstämman med hvad just jag förut föreslagit i samma syfte, och då må det icke förtänkas mig, att jag, så länge jag ser något hopp att få dessa förslag igenom, försöker bidraga dertill, allra helst som jag är öfvertygad om, att dessa förslag vida mera än Utskottets gagna rust- och rotehållarne å ena och staten å andra sidan.

Då man betraktar indelningsverket från rust- och rotehållarnes synpunkt, tviflar jag på, att det finnes någon olägenhet, som med mera fog kan öfverklagas än de så kallade ovissa besvären samt den omständigheten, att bördan icke är fixerad, utan årligen är vexlande till sin storlek och årtionde efter årtionde växer. Att bygga och underhålla torphusen, bruka torpjorden, göra qvarnresor, utgifva hemkalls-persedlar och julkost och allt hvad det heter, samt att skaffa för häst och karl åtskilliga utredningspersedlar, detta kan icke vara ett behagligt onus. Och då det tillika ej sällan vållar obehagliga tvister mellan rust- och rotehållarne å ena samt karlen, befålet eller staten å andra sidan, kan man lätt inse, att det finnes goda skäl för de klagomål, som framställas från vederbörandes sida och för deras ofta uttalade önskan att blifva qvitt dessa ovissa besvär. Derför tror jag också, att man svårligen kan visa vederbörande jordegare någon större tjänst än att söka befria dem från detta onus, så vidt det kan ske, och ingenting tror jag heller skulle väcka större belåtenhet inom landet.

Det är ju också klart, att det bör vara en ovärderlig fördel för rust- och rotehållarne att få sina kostnader icke blott lindrade, utan fixerade till ett fast och bestämdt belopp, alldeles som ränte- och tiondegifvarne fingo 1869. Ingenting kan ur ekonomisk synpunkt vara fördelaktigare för dem och ingenting kan heller vara mera egnadt att frigöra dem från beroendet af karlen och befålet än en sådan anordning, hvarigenom de blifva fria från alla vidare kraf, om de blott utgöra det bestämda lönebidraget vare sig i penningar eller torp.

Och då det är just detta, hvarpå Friherre Palmstiernas och Herr Casparssons reservation går ut, anser jag också denna reservation hafva ett afgjort företräde framför Utskottets förslag. I detta förslag lemnas nemligen de ovissa besvären och fixeringsfrågan alldeles ur sigte, hvarföre detsamma icke alls undanrödjer de missförhållanden, som med största fog öfverklagas. Vidare ber jag få påpeka, att den af Utskottet föreslagna lindringen icke skulle blifva så synnerligen verksam, åtminstone icke för flertalet; fördelad på intressenterna i roten skulle den troligen i många fall knappt blifva känbar, och då vidare bördan småningom stiger, skulle det icke dröja länge, innan man komme och sade: nu är detta onus lika betungande, som det var före lindringen. Deraf kan man finna, hvad fördel det skulle medföra för rust- och rotehållarne att få ifrågavarande börda en gång för alla fixerad och derigenom sina skyldigheter tidsenligt bestämda. Det är visserligen sant, att, då man på detta sätt vill gå rust- och rotehållarnes intressen till mötes, så kan man bemötas med den anmärkning, att frågan derigenom uppskjutes på ett år. Men derpå kan åter med skäl svaras,

att så vinner man också en reform af verkligt gagn, så att det med ens blir gjord gerning.

Ett annat skäl, hvarföre jag föredrager reservationen framför Utskottets förslag, är, att Utskottet behandlat rotehållet allt för styfmoderligt. Jag vill emellertid därför icke klandra Utskottet för dess större frikostighet mot det effektiva rusthållet. Men nog synes det vara en ojemnt fördelad välvilja, då man å ena sidan erbjuder rusthållarne en årlig lindring af åttio två till åttiosju kronor för hvarje nummer, en lindring som dock käns, och å andra sidan rotehållarne en dylik från sex till högst aderton kronor. Fördelas denna lindring för rotenumret mellan intressenterna i roten, blifver det ju för en hvar helt obetydligt och tjänar till snart sagdt intet. Bättre vore väl då för rotehållarne att få hela bördan lindrad och på samma gång fixerad.

Jag har vidare ett tredje, ganska viktigt skäl, hvarför jag anser reservationen vara att föredraga framför Utskottets hemställan i ämnet, nemligen statens intresse, hvilket jag anser representationen vara skyldig att tillgodose, särdeles vid ett tillfälle, då det är fråga om att på statens bekostnad lindra de på en viss samhällsklass hvilande bördorna. Största olägenheten, som indelningsverket har, sedt från statens synpunkt, är den, att, så länge rust- och rotehållarnes skyldigheter icke äro fixerade, så länge de ökas, i samma mån staten ställer större anspråk på den indelta arméen, blifver följdén den, att staten aldrig kan få fullt fri dispositionsrätt öfver indelta manskapet och indelningsverkets resurser, utan att ständigt råka i kollision med rust- och rotehållarnes intressen. Vill staten skaffa indelta manskapet extra öfningar, vill staten bereda en bättre rekryt- och korporalsbildning med mera, genast inverkar detta på rust- och rotehållarnes intressen.

Vidare veta vi, att flottans numera icke har samma behof af manskap som förr, då vi hade de stora träfartygen att bemanna. Af denna anledning finnes nu till flottans disposition ett öfvertlid på manskap, som bättre och lämpligare kunde användas till landtförsvarets förstärkande. Det är emellertid icke så lätt att öfverflytta manskap från det ena vapnet till det andra, så länge allt är staldt som det nu är. Om nu emellertid, såsom i reservationen föreslås, vederbörandes skyldigheter i berörda hänseende blefvo fixerade, så att det vore alldeles likgiltigt för rust och rotehållarne, antingen numret vore besatt eller vakant, antingen karlen vore hemma eller bortkommenderad, och antingen han vore soldat eller båtsman, så skulle staten få en bra mycket mera fri dispositionsrätt öfver indelta manskapet och kunna använda indelningsverkets resurser på ett vida fullständigare sätt för försvarets ändamål.

Man har anmärkt såsom en brist hos vår indelta armé, att dess öfningar äro för inskränkta och att i följd deraf manskapet vid mobilisering icke kunde fungera som befäl, men om denna reform blefve genomförd, så skulle icke längre hinder i sjelfva institutionen möta för öfningarnes utsträckning; det komme då allenast att bero på Riksdagen, om den ville dertill lemna erforderliga penningbelopp.

Vidare finnes det en brist i vårt landtförsvarsväsende af allra största betydelse, såsom ock påpekats af föregående regeringar. Det är att flere af våra för fientliga anfall mest utsatta provinser såsom Got-

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.
(Forts.)*

Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.

(Forts.)

land, Blekinge, Halland och Vesternorrland helt och hållet sakna stamtrupper. Den öofvade beväringen i dessa provinser, som icke eger något stöd i en väl öfvad och disciplinerad stam, är derigenom i militärskt hänseende till föga gagn, hvadan ifrågavarande provinser äro så godt som försvarslösa, och det ehuru de ligga mest öppna för fiendliga anfall! Om förenämnda reform blefve genomförd, skulle det deremot icke längre finnas något hinder för att genom en öfverflyttning af åtskilliga nummer från båtsmanshället till landförsvaret och uppsättande af vakanta nummer erhålla stamtrupper inom dessa provinser. Ja, med indelningsverkets tillgångar skulle man då äfven få manskap till trängtrupper, om Riksdagen icke skulle vilja för sådant ändamål öka värfvade stammens numerär.

Alla nu omförmälda fördelar skulle ernås genom det förslag, som innehålles i reservationen till denna punkt, och då staten för sina uppoffringar kan erhålla en *sådan* valuta, så torde det i sanning vara allt skäl att föredraga reservationen framför Utskottets hemställan. Utskottets förslag lemna icke staten en sådan valuta. Enligt detsamma står fortfarande rust- och rothållareintresset gent emot statens intresse, och ifall man gång efter annan kommer att bereda lindringar på sätt Utskottet föreslagit, skall staten oupphörligt få göra uppoffringar utan att sjelf få något godt deraf. Nu är det visserligen sant, att, om en sådan reglering kommer till stånd, får staten på en gång göra en större uppoffring, men det ser jag gerna, emedan så många fördelar dermed skulle vinnas.

Slutligen ber jag att få fästa uppmärksamheten på en annan omständighet. Vi hafva haft denna fråga om lindringar i rust- och rothållarebördan före ett par gånger förut under den tid, jag varit riksdagsman; men vid dessa tillfällen har det alltid varit fråga att lemna staten ett vederlag i ökad värnpligt. Så var förhållandet vid 1871 och 1877 årens riksdagar. Nu är det deremot icke fråga om någon sådan kompromiss, utan här gäller det blott och bart en reform af indelningsverket i och för sig, så att det å ena sidan må kunna blifva qvitt de olägenheter, som mot detsamma uppväcka befogadt missnöje, och å andra sidan att staten får full frihet att disponera öfver alla dess befintliga tillgångar.

Härmed tror jag mig till fullo hafva motiverat såväl mitt påstående, att reservationen eger ett afgjort företräde framför Utskottets förslag, som det yrkande jag, i likhet med den föregående talaren, tager mig friheten framställa, eller att Kammaren måtte bifalla reservationen.

Då emellertid Utskottets förslag sannolikt har många utsigter att här vinna framgång, oaktadt det icke på långt när tillgodoser rust- och rothållareintresset på det sätt, som jag skulle velat, så tillåter jag mig göra en fråga till Utskottet med afseende på de summor, som här äro upptagna såsom behöfliga för det föreslagna ändamålet. Jag har tagit mig före att räkna ut, hvad kostnaden skulle blifva, ifall man bifölle Utskottets förslag under Litt. B punkten 1. I förbehållen under B i andra punkten står det, att man icke skall lemna en större lindring än 10 procent af skilnaden emellan rust- och rothållarkostnaden å ena sidan och statens understöd å den andra. Jag har då,

efter Kammarrådet Anderssons beräkningar, sett efter, huru stor denna skilnad är för landförsvaret, hvarvid jag funnit, att denna skilnad mellan hela kostnaden och statens understöd nu uppgår till 3,788,874 kronor, 10 procent häraf utgör således blott 378,887 kronor, alltså 100,000 kronor mindre än Utskottet föreslagit. Då Utskottet sedermera i förbehållen under A säger, att vakanta rust- och rotehall, som betala mindre än 80 procent af förut upptagna medelvärde, icke få vara med om denna lindring och flere sådana rust- och rotehall finnas, — jag vill blott påminna om förste majorens kompani och Kalix kompani vid norrbottningarne — så är det klart och tydligt, att det är mera än 100,000 kronor för högt beräknadt. Deraf kunna herrarne finna, huru liten den lindring är, som här är i fråga. Samma anmärkning har jag att göra vid båtsmanshållet. Skilnaden mellan kostnaden för båtsmännens rust- och rotehall och statens understöd utgör 558,847 kronor. 10 procent deraf är 55,884 kronor eller 20,000 kronor mindre än Utskottet beräknat.

Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.
(Forts.)

Jag har velat framställa denna interpellation, öfvertygad om, att Utskottet väl kan reda ut detta förhållande. Sjelf har jag försökt att göra det. Jag har nemligen tänkt, att Kammarrådet Andersson möjligen upptagit lägre värden än de medelvärden, som förefinnas i skatte-regleringskomiténs betänkande, men vid jemförelse mellan dessa handlingar har jag funnit, att Kammarrådet Andersson väl på somliga ställen upptagit lägre värden men på andra deremot högre, hvarföre jag tror, att de skola stämma ungefär i hop.

Jag vill nu icke längre uppehålla tiden vid denna punkt, utan slutar med att yrka bifall till Friherre Palmstiernas och Herr Casparssons afgifna reservation i punkten 1.

Med Herr Abr. Rundbäck instämde Herrar *E. G. Boström*, Friherre *Koskull*, *Arwidson*, *Dickson*, *Fredenberg*, *Hammarberg*, *Helander* och *Lundblad*.

Herr Grefve Sparre: Herr Talman! Mina herrar! Jag hade under förmiddagens sammanträde äran tillkännagifva mina åsigter angående befogenheten af grundskatteafskrifningen. Jag yttrade, att den skattskyldiga jordens innehafvare icke kunde åberopa några rättsanspråk, men ansåg omständigheterna vara sådana, att en lindring i allt fall torde böra ifrågakomma.

Här är förhållandet efter min uppfattning helt olika. Här hafva de rust- och roteringsskyldige ett verkligt befogadt anspråk. Det är temligen naturligt, att på den tid, då rust- och roteringsskyldigheten tillkom, kronan icke hade tillräckliga medel att bekosta uppsättandet och underhållet af sina arméer, och de skattskyldige hade icke heller i allmänhet den tillgång på penningar, att de lätteligen kunde erlägga de skatter, som för detta ändamål erfordrades, hvaremot de lätt kunde åstadkomma de naturaprestationer, som erfordrades för att utrusta soldat och ryttare. Men tiderna hafva sedan dess väsentligen förändrats. Tillgången på penningar inom landet är nu i allmänhet sådan, att man kan anskaffa penningar, och den allmänna meningen går i den riktningen, att man icke gerna vill underkasta sig de personliga besvär,

Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.
(Forts.)

de naturaprestationer, den slags hofveriskuldighet, man har mot soldaten genom skyldigheten att dels underhålla hans beklädnad och dels sköta hans torp m. m., som allt är mindre angenämt och understundom rent af odrägligt. Icke allenast såsom sjelf varande rust- och rotehållare, utan äfven och nycktet mera såsom den der under tjugufem års tid varit landshöfding i ett län, der flere regementen finnas, har jag allt för bjert erfarit de olägenheter, indelningsverket medför, de tvister, som ständigt förekomma mellan rust- och rotehållaren och soldaten; och detta förhållande blifver ännu värre i den mån hemmansklyfningen tilltager, hvarigenom delegarne i rust- eller rotehållen blifva så många, att de hafva ytterst svårt att åstadkomma dessa naturaprestationer, och det låter icke ens alltid göra sig, hvadan de till slut måste förvandlas i penningar. Då jag under många år deltagit i rekryteringarne, har jag till och med erfarit, att rotehållarne på många ställen frivilligt arrangerat saken på det sätt, att de, i stället för att fullgöra prestationerna till soldaten, betala honom en viss summa, t. ex., såsom jag sett, 45 kronor, hvarigenom de undgå omförmälda olägenheter. Men då så är förhållandet, tillåter jag mig fråga: om denna skyldighet *kan* aflösas på så sätt, om soldaten kan så aflönas, vore det då icke lätt för staten att genom öfvertagande af en del af soldatens aflöning befria rust- och rotehållaren från hans skyldighet att in natura utgöra dessa prestationer? Det vore att vidtaga en åtgärd, som stode i full öfverensstämmelse med tidsandans riktning och som — hvad åsigt man än må hysa om grundskatternas afskrifning — vore ändamålsenlig och lämplig, ja, jag vågar säga, nödvändig. Dessutom kan det, på sätt Utskottet också i motiveringen antydt, hända, att mellan rusthållare och ryttare understundom uppkommer ett mindre godt förhållande, derigenom att ryttaren är ovarsam om sina persedlar, i förtid sliter ut dem eller förstör dem under ett enda möte. Vidare ega förändringar eller förbättringar ofta rum med remtyg, sadlar m. m., med anledning hvaraf de gamla persedlarne kasseras. Detta med mycket mera gör, att utgifterna för rusthållen mer och mer stiga och förhållandena jemväl i öfrigt blifva allt mera odrägliga. Jag för min del måste således erkänna, att jag finner Herr Ola Anderssons motion om, att staten skulle öfvertaga den rusthållarne åliggande skyldighet att anskaffa och underhålla beklädnads-, bevärnings-, remtyg-, sadelmunderings- och trossersedlar fullt befogad och vill för den skull understödja densamma.

Likaledes vill jag befrämja, att rust- och rotehållarne måtte befrias från den dem åliggande skyldigheten att utgöra naturaprestationer till knekten. Nu händer det nemligen stundom, att flera rotehållare, som underhålla en soldat, måste plöja hvar sin lilla bit af åkern vid hans torp eller skaffa $\frac{1}{2}$ famn ved m. m. samt för sådant ändamål göra långa resor. Dessa med flera olägenheter, som indelningsverket medför, äro så orimliga, att det omöjligt kan försvaras, att naturaprestationerna längre bibehållas. Just såsom en sann vän utaf indelningsverket och i tro, att den stam vi hafva är bättre än den, som erjudits oss, önskar jag, att man gör alla möjliga lindringar i afseende å dessa besvär, så att rote- och rusthållare icke måtte för hårdt få vidkännas tungan deraf. Det var skada, att man icke antog det förslag i detta afseende, som redan för många år sedan framställdes, ty jag tror, att man då haft

det bättre ställt, hvaremot man nu står och stampar på detta sätt utan att komma längre. Å andra sidan förmodar jag, att de, som önska få indelningsverket afskaffadt, icke kunna annat än finna sig tilltalade af att åtminstone få någon lindring i en del af de besvär och prestationer, som göra det mest odrägligt. Om man nu läser, hvad Utskottet här föreslår, så får jag säga, att mig tilltalar det ganska litet, ty hvad vill det egentligen säga, att åt rust- och rotehållare gifva 10 procent af de evalverade kostnaderna, som dessa besvär medföra? Naturalprestationerna blifva lika odrägliga och svåra, som de förut varit, och åstadkomma fortfarande lika många tvister och lika många ledsamheter, som hittills. Efter uppbörden skulle man sticka åt rust- och rotehållare en liten drikspenning af till exempel 13, 15, 18 kronor, hvarigenom, om rust- och rotehållarne för ett numer, såsom förhållandet ofta är i Elfsborgs län, uppgå till ett antal af 10 ända till 16, de må hända skulle få en krona hvar. Detta är en drickspenning, som de kunna vara af med. Deremot synes det mig, att man på de grunder, som framställts t. ex. vid 1876 och 1877 årens riksdagar samt i fjolårets reservation mot Stats-Utskottets förslag, skulle kunna åstadkomma ett förslag, som kunde tillfredsställa rust- och rotehållare genom att befria dem från att utgöra naturaprestationerna, då deremot staten skulle gifva ryttare och soldater större löner, som kunde motsvara dessa prestationer. Jag är öfvertygad, att detta så mycket lättare kunde genomföras, som jag vet, att man redan nu mångenstädes gör dylikt aftal med sina soldater, hvilka äfven utan svårighet kunna lega dragare för att plöja sin åker. Så varm vän jag än är af en reform i den rigtning, som Stats-Utskottets utlåtande går, så kan jag dock icke för min del instämma i detta Utskottets förslag, och då jag tror mig veta, att jemväl inom Första Kammaren finnas sympatier för att i detta hänseende gå rust- och rotehållares önsknningar till mötes, och att det uppskof med detta ärendes behandling, som i nämnda Kammarer beslutats, just afser möjligheten att åstadkomma en sammanjemkning mellan olika meningarne der, så tillåter jag mig föreslå, att denna punkt återremitteras till Utskottet, då detsamma kan komma i tillfälle att taga den i förnyadt öfvervägande samt göra afseende å de framställningar, som jemväl inom Första Kammaren kunna komma att göras. På detta sätt tror jag vi skulle kunna komma ett steg framåt i denna rigtning redan vid innevarande riksdag, och ingen skulle hjertligare än jag önska, att detta steg blefve taget. Då detta första förslag är så litet tillfredsställande, att nästan intet dermed vinnes, så hoppas jag man skall inse, att min framställning om återremiss af denna punkt ingalunda utgår från något slags ovilja mot sjelfva förslaget utan af varmaste intresse för, att något skall kunna göras i denna fråga, hvares alla svårigheter jag under många år kommit till erfarenhet om. Jag anhåller således om återremiss.

Herr Nils Petersson Jag har begärt erdet hufvudsakligen för att svara Herr A. Rundbäck angående den mycket omtalade fixeringen af de ovissa besvär, som indelningsverket medför. Äfven jag tyckte till en början, att detta var en sak, som man borde taga vara på, och jag har äfven försökt sätta mig in i förhållandena för att se, om en sådan fixering, som man nämnt, skulle kunna låta sig göra.

Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.
(Forts.)

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.*
(Forts.)

Men jag har kommit till den öfvertygelsen, att det icke låter sig göra så lätt, som han trodde, och jag föreställer mig, att hvar och en, som tänker sig in i förhållandena, skall finna det vara omöjligt att fixera sådana skatter, som skola in natura utgöras af rust- eller rotehållaren. Ett annat förhållande var för handen med grundskatternas fixering, dervid en viss summa kunde bestämmas en gång för alla. Men här skall ju rust- eller rotehållaren fortfarande betala in natura på ett eller annat sätt till soldaten eller båtsmannen. En sådan fixering med afseende å dessa onera kan ej ske annat än derigenom, att staten öfvertager desamma, och i sådant fall är ju hela indelningsverket på samma gång upphäfdt. Man har sagdt, att ett förslag i dylik rigtning skulle kunna vinnas genom att, på sätt reservanterna föreslagit, aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t, men dermed vore också uttalad en begäran om omorganisation af vårt försvar, hvilket skulle föranleda regeringen att framkomma med nytt förslag till härordning, upptagande 90 dagars öfning för beväringen. Men här föreligger icke någon sådan fråga om försvarsväsendets omorganisation, utan endast om en lindring för rust- och rotehållarne i deras besvär. Ett vidlyftigare förslag om skatteväsendets ordnande kan ju lemnas åt framtiden. Tillräckligt mycket i den vägen återstår att göra, äfven om de nu föreslagna lindringarne vinna bifall. Det är endast de obotfärdiges förhinder, som framstår i dessa förslag om att vi böra vänta och ordna saken på ett annat sätt. Men vi hafva alltsedan 1809 blifvit svikna i våra förhoppningar med dylikt tal om att tiden allt jemt icke vore passande. Herr Rundbäck kritiserade äfven de sifferberäkningar, som blifvit gjorda i Utskottets utlåtande, och äfven om så är att Herr Rundbäck verkligen sökt taga reda på dessa förhållanden, så vill jag dock säga, att beräkningarne härleda sig från armeförvaltningen och äro så exakta som möjligt, och den ärade talarens uppgifter torde sålunda icke vara mycket att lita på i detta fall. Herr Grefve Sparre sade sig äfven vara en varm vän af lättnader för rust- och rotehållarne, men beträffande hans invändning, att lättnaden, sådan den här är föreslagen, blefve så liten, om den skall delas på t. ex. 13 eller 15 personer, vill jag erinra, att de hemmansegare, som hafva så liten del i ett rusthåll, hafva heller icke stora tillgångar, och att en krona kanske har mera värde för dem än hundra kronor för Herr Grefven.

Utan att nu vilja ingå på det mer eller mindre oberättigade deri, att jordbrukarne ensamme skola bära dessa bördor, vill jag endast i likhet med en talare på förmiddagen framhålla det berättigade i det anspråket att, när, såsom nu är fallet, statskassans ställning det medgifver, en lindring sker, hvilken lindring icke är påkallad af dem den gäller för att tigga några nådesmulor, utan af kampen för tillvaron och en berättigad fordran på billighet och rättvisa.

Jag tror därför, att, om Kammaren vill göra något i denna sak, bör den nu icke krånglas bort med en återremiss i syfte af bifall till Herr Casparssons och Friherre Palmstiernas reservation, utan att Kam-maren bör utan vidare bifalla Utskottets hemställan.

Herr *Magnusson* instämde i detta anförande.

Herr Jöns Rundbäck: En ärad talare på skånebänken har i dag vid början af sitt anförande yttrat, att han ville taga kompromisen i försvar dels därför, att den afsåg ett förbättradt försvarsväsen för vårt land och dels därför att, såsom hans ord lydde, frågan om vårt lands försvar vore på det innerligaste förbundet med grundskattefrågan. Om detta senare påstående äfven må hafva varit sant, hvilket jag noggsamt vet mången anse, så äro dock numera i Stats-Utskottets föreliggande förslag de båda frågorna från hvarandra skilda, hvilket jag skall med Utskottets egna ord visa. Utskottet säger nemligen på sidan 10 i sitt utlåtande: »Vid bedömande af denna fråga bör man erinra sig, att roteringen uteslutande har egenskapen af ett i afseende på landets försvar jorden ålagdt besvär». Men deremot »förenar», säger Utskottet, »rustningen med nämnda egenskap äfven den att vara en form för utgörande af grundskatt». I den senare delen har Utskottet rätt, nemligen att skattefrågan är inblandad i försvarsfrågan så till vida, att den berör det berustade och afsutna kavalleriet. Men i fråga om rustningen, hvilken Utskottet förklarar hafva med skattefrågan att göra, säger Utskottet på följande sida: »Betraktar man rustningen ur denna synpunkt, nödgas man erkänna, att den i väsentlig grad saknar en egenskap, hvilken numera betraktas såsom oundgänglig hos en ändamålsenligt anlagd skatt, nemligen *bestämthet*». Ja, så är det med rustningen, men har roteringen någonting bestämdt? Jag tror icke, att i denna Kammarer finnes någon, som kan säga, att han vet hvad roteringsbesväret bestämdt kostar. Alla de utredningar, som i detta hänseende blifvit gjorda — och de äro legio — bevisa dock ingenting rörande den saken, ty roteringsbesväret är olika icke blott inom olika corps och regementen utan äfven vid särskilda rotar inom samma regemente. Men det är just en sådan bestämdhet, som jag med min motion önskat åstadkomma. Min mening är, att man med ledning af föregående tiders erfarenhet skulle så ordna indelningsverket, att hvar och en bestämdt visste, hvilka skyldigheter han hade, och att ingen otydlighet häri vidare förekom. Hvad således Utskottet föreslår för endast rustningen, det vill jag skall gälla indelningsverket i sin helhet. Det tyckes väl också icke vara mer än billigt, att, då man ålägges en skatt, man vet, huru stor den är; detta gäller ju vid alla andra beskattningar. Men härom innehåller Utskottets förslag ingenting. Första regeln för att kunna åstadkomma ordning och skick måste dock vara, att man vet, hvilka förpligtelser man har, huru stora utgifterna äro och huru de skola utgå. Nu är det visserligen sant, att man icke kan på förhand uppgifva, huru mycket staten och huru mycket rothållaren skall betala, men dermed torde dock icke vara så farligt, ty om det än skulle kosta staten en half million mer eller mindre, så skulle detta ingenting betyda mot det stora och goda ändamål, som skulle vinnas medelst en reglering och fixering af indelningsverkets ovissa besvär.

Den väg, hvares beträdande jag nu förordat, har förut blifvit följd i många andra fall. T. ex. vid ordnandet af befålets vid indelta armén löner hade man ju också till syfte att åstadkomma jemnhet och reda såväl de olika regementena emellan, som mellan officerarne af olika grader. På samma sätt med presterskapets aflöning äfvensom

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.*
(Forts.)

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.
(Forts.)*

andra löntagares, hvilkas löner förut varit bestämda i naturaprestationer, och allt detta till fördel för så väl löntagaren som gifvaren, vare sig staten eller kommunen. Hvad särskildt presterskapets aflöningsätt beträffar, så veta vi huru odrägligt det förut var, hvaremot jag tror, att man numera är allmänt belåten med huru det för närvarande är stäldt dermed. Huru var det med grundröntan i forna dagar? Den bestod, som vi erinra oss, af öfver 300 olika persedlar, för hvilka skulle skattas olika i olika län efter medelmarkegångspris. Efter det man sedan år 1810, ja, sedan ännu längre tid tillbaka, försökt att få ordning och reda häri, kom äntligen den dag, då man till en del fick sin vilja fram. Det skedde genom 1855 års omsättning af persedlarne, och redan dermed var mycket vunnet för den svenske jordbrukaren, emedan han fick bestämdt reda på, huru mycket han skulle erlägga i skatt. Men allt var dock icke på långt när vunnet, utan detta gick först så småningom, men allt sedan 1855 har den grundsats gjort sig gällande såväl inom riksförsamlingen som hos Kongl. Maj:t, att man undan för undan till staten indragit större delen af de indelta räntorna och lemnat löntagare kontant ersättning därför. Först då detta skett kunde den sista och fullständiga omordningen vidtagas för att få ordning, reda och lättnad i jordbeskattningen, nemligen grundskatternas fixering vid 1869 års riksdag. Nu räkna vi år 1884 och hafva i dag beslutat afskrifva 10 procent af dessa skatter. Det är i min tanke icke mycket. Vål är det en förlust för staten, men innebär dock en rättelse och kan betraktas blott som en penningtransaktion. Men med indelningsverket vill man icke vidtaga någon reglering. Då indelningsverket, i hvad det vidkommer aflöningsättet och de ovissa besvären, har en påfallande likhet med grundskattefrågan, så torde det vara alldeles klart, att Riksdagen måste, för att få reda och ordning i indelningsverkets besvär, beträda samma bepröfvade, till ett godt mål ledande väg, som vid ordnandet af grundskatterna; och först sedan detta skett, kan möjligen afskrifning på indelningsverkets kostnad, såsom den blifvit fixerad för rust- och rotehållare, ifrågakomma, icke förr, ty om man än afskrifver 100 procent af denna kostnad och icke vidtager andra åtgärder derjemte, står dock indelningsverket med alla sina öfverklagade militära, ekonomiska, kamerala och icke minst politiska olägenheter kvar, och detta borde väl ingen önska. Nu frågar jag: Är det en obillig begäran jag framställt i min motion, då jag önskar få veta bestämdt huru stor den skatt är, som rotehållaren är skyldig att erlägga? Vid båtsmanshållet har kostnaden för hel rote i allmänhet beräknats till 120 kronor, och då skulle rotehållarne således med en lindring af 10 procent erhålla 12 kronor. Vid det båtsmanskompani, der jag är rotehållare, vågar jag dock på heder och ära försäkra, att ingen båtsman underhålles under dubbla summan eller 240 kronor, och ändock skulle vi icke erhålla mera än 12 kronor för rote, hvilket ju icke utgör mera än 5 procent. Jag kan upplysa herrarne, att af detta kompani flere båtsmän utkommenderades med »Vanadis», och då de inkallades till tjenstgöring, innan fregatten gick ut, komma de att vara borta öfver två år, hvilket blir vida dyrare för rotehållarne än 10 procents afskrifning. Jag har dessutom hört, att flere båtsmän rymt från fregatten i Afrika och att åter sätta upp dessa nummer blir vida kostsammare än

dessa 12 kronor vi skulle erhålla i afskrifning. Det är vidare bekant, och det har omtalats äfven särskildt vid riksdagen, att, då det är ondt om folk, såsom fallet var åren 1873 och 1874, betalas i min hemtrakt och, som jag tror, dessa år äfven i Norrland ända till 3 à 400 kronor i lega. För närvarande hafva vi ganska lätt att få folk och betala visserligen nu en mindre lega, men äfven om legan går upp till 400 kronor, måste den enskilde roteegaren betala den, och detta vill man att vi, representanter för landsbygden, skola utan vidare godkänna, dymedelst att vi icke vilja fixera utan endast som ett slags nådesmulor afspisa alla berättigade fordringar på att få roteringsbesväret till ett visst värde bestämdt.

Utskottet förklarar, att det icke *nu* vill hafva en liten omändring af indelningsverket vid en tidpunkt, då så väl Kongl. Maj:t som Riksdagen förklarar sig anse detta indelningsverk böra afskaffas.

För min del kan jag icke inse, huru man rimligtvis kunnat säga något dylikt, och jag anser åtminstone icke ett sådant sätt att gå till väga riktigt. Och hvad har väl Utskottet haft för förslag att framtälla, i stället för att gå in på hvad jag och andra motionärer yrkat i detta hänseende? Jo, Utskottet säger endast: »Då Utskottet icke för närvarande funnit sig böra tillstyrka vidtagandet af åtgärder i och för grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens fullständiga afskrifning, har dervid, på sätt förut framhållits, för Utskottet det skäl varit bestämmande, att förslag till sådan afskrifning otvifvelaktigt inom en icke aflägsen framtid torde vara att från Kongl. Maj:t förvänta». Och så säger Utskottet vidare, att båda statsmakterna begärt indelningsverkets afskaffande. En sådan begäran framställdes också i 1873 års kompromiss, men hvarföre döljer Utskottet under hvilka vilkor detta skedde? Vilket var, att vi skulle erhålla en långt starkare och kostsammare försvarsorganisation. Man har redan påpekat, hvilka konsekvenser detta medförde i 1875 och 1878 års förslag. I 1878 års förslag fordrades 90 dagars öfning, 30,000 man stamtrupper och dessutom öfver 20,000 man befäl af alla grader och detta dock endast för landt-försvaret. Det är säkert, att ett så beskaffadt förslag aldrig af Riksdagen blir antaget, äfven om Kongl. Maj:t hundra gånger framlägger detsamma, och vi veta ju alla, att svenska folket såsom en man motsatte sig 1878 års förslag. Innan man framlägger ett nytt försvarsförslag, bör man väl först söka göra det vi redan hafva så godt som möjligt; sedan man en gång fått detta ordnadt, skall äfven jag vara med om att göra nya uppoffringar. Om ett krig helt plötsligt nu uppstode, skulle det blifva så odrägligt för dessa rust- och rotehållare, att derifrån måtte Gud dem nådeligen bevara. De äro nemligen för närvarande alldeles skyddslösa, emedan de icke ens veta, huru mycket de framför alla andra medborgare skola utgöra i gärder och krigskostnader. Då en talare förut uppmalade deras ställning, och hans skildring var nog alltför sann, så vill jag icke vidare uppehålla mig härvid.

Jag vill i stället fråga herrar militärer i Kammaren, om icke en sådan reglering af indelningsverket, som nu är i fråga, i likhet med den år 1877 föreslagna, ur militärisk synpunkt vore ändamålsenlig. Att den vore det, från rust- och rotehållarnes sida sedt, är klart, men manne det icke äfven ur militärisk synpunkt vore bra att sålunda få

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.
(Forts.)*

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.*

(Forts.)

soldaten mera i sin hand? Nu kommer man oupphörligt i strid med bestämmelserna i vårt gällande indelningsverk.

De af Utskottet åberopade reservanterne från Första Kammaren, Friherre Palmstierna och Herr Casparsson, hafva också motiverat detta, och jag hoppas äfven, att denna Kammare skall medgifva följande, som de uttalat, nemligen: »Oförnekligt torde vara, att bland de orsaker, som kraftigast medverka till, att indelningsverkets bördor för rust- och rotehällarne kännas tryckande och orättvisa, äro att räkna dels den omständighet, att de med besvären förenade prestationer i många fall äro till omfånget så obestämda, att vid deras utkräfande af rust- eller rotehällare obehag af mångahanda slag vållas denne, dels ock den, att med stigande arbetslöner och varupris besvärens tyngd år för år stiger».

Godkänner man å ena sidan detta och tror, att institutionen i militäriskt hänseende skulle vinna på en omreglering och fixering af roteringsbördans belopp, då bör man icke ett ögonblick skjuta upp med att få detta på det klara. De, som hysa en annan åsigt, och deras antal är icke ringa, påstå, att, om vi hålla detta indelningsverk qvar, skall oron och missbelåtenheten inom landet bibehållas och först stillas, då en splitter ny arméorganisation kommer till stånd. De taga dock fel härutinnan, ty, om än denna reglering försigginge, är det dock ingenting som hindrar, att försvaret utvecklas i hvilken riktning som helst lika väl, ja bättre och lättare, om en reglering föregår, än om den utblifver. Man hade dock alltid fått bort ett svårt hinder för att lämpligen kunna ordna försvaret. Nu har man också sagt, att denna lindring får man dock icke i år, och det må så vara, men i afseende å rusthållsbördan hafva likväl reservanterne föreslagit, att lindringen skall inträda från och med år 1886, och då är ju hela skillnaden endast ett år.

Medan jag har ordet, ber jag äfven att få påpeka en annan del af Utskottets förfaringssätt. Det har nemligen i sitt förslag tillgodosett det effektiva rusthållet och befriat det från underhåll af klädersedlar. Redan vid 1858 års riksdag vidtogs en liknande förändring med afseende å infanteriet. Men deremot skall båtsmanshållet fortfarande vara skyldigt hålla manskapet kläder, ehuru båtsmanshållet i öfrigt ej är lindrigare än annan rotering. Visserligen skulle från underhållet undantagas kappsäck och småpersedlar, men detta är ju så obetydligt, att det icke är något att tacka för. Men huru kunna Utskottets ledamöter förklara denna oegentlighet?

Helst skulle jag i denna fråga se, att Kammaren bifölle min motion, ty derigenom skulle åstadkommas vida större lindringar än med antagande af Utskottets förslag, och frågan vore dermed löst, och jag skulle därför äfven gerna vilja biträda Herr Grefve Sparres förslag om återremiss för att få lättnaderna närmare fixerade, men i hufvudsak hafva äfven reservanterne medgifvit befogenheten af anspråken på lindringar, och då jag icke kan hoppas, att mitt förslag med alla dess konsekvenser skall i år blifva af Kammaren antaget, yrkar jag för min del bifall till reservanternes förslag i den föreliggande första punkten af afdelningen B.

Herr Danielson: Såsom motionär i denna fråga ber jag att få säga endast några få ord. Jag tror de skäl, som på förmiddagen an-

fördes för en delvis afskrifning af grundskatterna, äro tillämpliga äfven i denna fråga, men dertill kan läggas den omständigheten, att, såsom torde vara väl bekant, sedan indelningsverkets tillkomst bördorna deraf hafva afgjort ökats, och jag vill i detta afseende endast erinra om de skolor och ökade öfningar för den indelta soldaten, som tillkommit på senare tider och förut icke förefunnos. Man har visserligen sagt, att den ringa lättnad, som här är föreslagen, är föga tillfredsställande, men det är dock något; och att nu söka göra den fixering, reservanterna med sitt förslag afsett, tror jag icke kan låta sig göra. Jag vill för min del icke vara med om den af dem föreslagna skrifvelse, helst ordalagen deri skulle blifva så sväfvande, så att dermed icke skulle kunna mycket vinnas. Det står nemligen i förslaget: »Så vidt möjligt till beloppet fixeras». Men man får ej veta hvad som ligger der bakom, men innan man talar om fixering, bör man först hafva en ordnad apparat för remontering och rekrytering m. m. Vi hafva dock i friskt minne 1877 års förslag, som äfven gick ut på en fixering. Men hur var väl denna fixering beskaffad? Jo, så att alla *ovissa* besvär skulle tynga på rust- och rotehållarne och endast de öfriga på staten. Från hvilken sida man således än ser saken, tror jag det vara skäl att denna Kammare bifaller Utskottets förslag, och yrkar jag bifall dertill.

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.*
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt Herr Talmannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Mom. 2.

Efter uppläsande af Utskottets i detta moment gjorda hemställan anförde:

Herr Wallenius: Jag ser med glädje hvarje bemödande, som går ut på att lindra rust- och rotehållarnes bördor och vill för min del gerna med min röst bidraga till detta mål. Det i denna punkt föreliggande förslaget att utgörandet af munderings- med flera persedlar skall öfvertagas af staten finner jag vara mycket välbetänkt och i högsta grad af behovet påkalladt, emedan vid de beridna kavalleriregementena i allmänhet skall vara mycket dyrbara uniformer, hvilka också slitast mycket olika, beroende på huru vida husaren anser sig vara af sina rusthållare behandlad väl eller illa. Jag önskar, som sagdt, all möjlig framgång åt detta förslag och hoppas, att detsamma måtte vinna Riksdagens bifall.

I den föredragna punkten finnes intagen en bestämmelse derom, att det afsutna kavalleriet, det så kallade berustade infanteriet också skulle komma i åtnjutande af den fördelen, att staten skulle öfvertaga beklädnaden af detsamma. Detta onus är icke så synnerligen tungt, emedan infanteriets beklädnad är jemförelsevis enkel, hvartill komma många andra omständigheter, som göra detta onus mindre tungt att bära. Det kan visserligen i olika landsändar förefalla tyngre eller lättare, ty allt som rör indelningsverket, det må nu gälla beklädnad eller annat, varierar så väsentligt inom olika landsdelar, så

Angående
lättnader i
rustnings-och
roterings-
bördan.
(Forts.)

att det föreslagna beloppet af 40 kronor mångenstädes kan vara lämpligt, på andra ställen åter olämpligt. Men i fråga om det berustade Vestgöta-infanteriets tunga deraf får jag bekänna, att 40 kronor är för högt tilltaget, hvarför vi icke kunna ingå på förslaget i denna del. Jag får med anledning deraf hemställa, att i klämman af Utskottets förslag måtte inrymmas den bestämmelsen, att rusthållarne måtte blifva i tillfälle att lemna sitt medgifvande, innan ett beslut sådant som detta träder i kraft, samt att emellertid detta onus måtte qvarstå för de öfriga, så att de särskilda rusthållarne, hvilka ej ville ingå derpå, finge fortfarande bekläda sin karl. Derigenom komme man icke att förnärma någon mans rätt.

Det har också tyckts vara Utskottets mening att så skulle ske, ty på sidan 19 säger Utskottet: »Då kronans öfvertagande af de nämnde persedlarne vid de afsutna rusthållsregementena är beroende deraf, huru vida rusthållarne vid dessa regementen förklara sig villiga att ingå på erläggande af den fordrade godtgörelsen» etc. Herrarne kunna häraf se, att det varit Utskottets mening, att en sådan bestämmelse skulle inflyta i dess förslag, ehuru detta till följd af något förbiseende icke skett.

Med anledning häraf tager jag mig friheten hemställa, att vid slutet af betänkandet måtte fogas ett tillägg af följande lydelse: »samt att, hvad det berustade infanteriet beträffar, såsom vilkor för statens öfvertagande af detta infanteri åliggande ofvannämnda skyldighet, bestämmes att rusthållarne ingå på att erlägga en årlig ersättning för besvärets upphörande af 40 kronor af hvarje rusthållsnummer, hvilka medel må af Kongl. Maj:t för det med besväret afsedda ändamål disponeras».

Jag anhåller, att Herr Talmannen ville framställa proposition på detta mitt yrkande.

I detta anförande instämde Herrar *Mejenqvist, C. I. Bengtsson, N. J. Boström* och *And. Johansson*.

Vidare anförde:

Herr J. Anderson i Tenhult: Den summa, som här förekommer, nemligen 40 kronor årligen, som rusthållarne skola betala för att slippa anskaffa beklädnad åt soldaten eller ryttaren, anser jag vara allt för hög. Om än detta visserligen icke är fallet på de ställen, der man skall hålla häst och karl, så är detta belopp deremot vid rotehållen och de afsutna rusthållen för stort, emedan beklädnaden der icke kan kosta så mycket som vid öfriga rusthåll. Inom den ort, jag tillhör, finnas många rusthåll, som i stället för att hålla häst betala vakansafgifter, som jag tror uppgående i medeltal till 110 kronor. Laggas nu dertill de 40 kronor, som nu föreslagits, så skulle årliga afgiften uppgå till 150 kronor. Nu händer det mycket ofta, att augmentsräntan för dessa rusthåll uppgår till 70 å 80 kronor. Somliga rusthåll skulle då få vidkännas en årlig utgift af omkring 70 kronor och derjemte hålla karl i likhet med den roterade jorden. Jag ber därför Herr Talman att få föreslå, att den föreslagna afgiften af 40 kronor måtte

nedsättas till 20 kronor, men i öfrigt ber jag att få instämman med Herr Wallenius.

*Angående
lättnader i
rustnings-och
roterings-
bördan.*
(Forts.)

Herr Abr. Rundbäck: Jag har på visst sätt blifvit förekommen af de föregående talarne. Jag instämmer så väl i det förslag, som Herr Wallenius framställt, som i Herr Johan Andersons yrkande, hvilket återfinnes i den af mig förut förordade, af Herrar Friherre Palmstierna och Casparsson afgifna reservationen. Det ifrågavarande ersättningsbeloppet upptogs år 1867 af lindringskomitén till 40 kronor, General Abelin upptog detsamma i sitt förslag år 1871 äfven till 40 kronor och likaså sedermera Kammarrådet Anderson i sitt betänkande rörande rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning. Då frågan emellertid åter kom före år 1877, sökte jag göra mig underrättad om, huruvida det var skäl att upptaga kostnaden för persedlarnes anskaffande så högt som till 40 kronor, och fick då från flera trovärdiga håll den försäkran, att den på många ställen icke uppgick till hälften af detta belopp och sällan, om någonsin, till 40 kronor. Af denna anledning och då 1877 års Särskilda Utskott ansåg, att det skulle vara en stor fördel för staten att få besörja beklädnaden och beväpningen vid alla regementen, så att det icke skulle kunna inträffa, att vid ett regemente, der beklädnaden och beväpningen ombesörjdes till en del af staten och till en del af rusthållarne, någon olikhet deri skulle förekomma, föreslog Utskottet, att staten skulle öfvertaga beklädnads- och beväpningspersedlarnes anskaffande utan annan ersättning än att erhålla fri dispositionsrätt till de i bruk varande, af rusthållarne anskaffade persedlar. Nu vill jag dock icke yrka på, att det skall ske alldeles utan ersättning, och jag håller Stats-Utskottet räkning för, att det här föreslagit någon ersättning, emedan det finnes ett par af dessa afsuttna kavalleriregementen, nemligen Lifregementets grenadiercorps och Andra Lifgrenadierregementet, der rusthållarne åtnjuta så stora förmåner, att de öfverstiga sjelfva rustningskostnaden, och således intet skäl finnes för ytterligare lindringar. Men just för att en öfverenskommelse med alla rusthållare må kunna träffas, så anser jag det för staten sjelf vara angeläget, att ersättningsbeloppet nedsättes till 20 kronor. Jag har i afton af en trovärdig person, som i flera år haft bestyr med anskaffande af persedlar af ifrågavarande slag, hört, att vid Vestgöta afsuttna kavalleriregemente uppgår kostnaden för dem i allmänhet icke till mer än 8 kronor om året, och herrarne kunna följaktligen finna, att det är en alldeles imaginär lindring man vill bereda rusthållarne vid detta regemente, om man sätter ersättningsbeloppet så högt som till 40 kronor. Och då min allvarliga mening är, att denna lindring gifves, som här är föreslagen, så är det min önskan, att punkten erhåller den ändring, som Herrar Palmstierna och Casparsson i sin reservation förordat, eller att ersättningsbeloppet nedsättes från 40 till 20 kronor, hvarföre jag också, på samma gång jag instämmer med Herr Wallenius, yrkar bifall till reservanternes förslag i denna del.

Vid denna punkt förekommer emellertid en olikhet mellan Herr Casparssons och Utskottets förslag i det afseende, att Herrar Casparsson och Palmstierna, i det de påyrkat en skrifvelse till Kongl. Majt

Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.
(Forts.)

för förslags uppgörande till reglering af indelningsverkets onera, följdrigtigt föreslagit, att lindringarne icke skulle utgå förr än år 1886, på det att rothällarne måtte lika snart som rusthällarne komma i åtnjutande af de tilltänkta lindringarne. Sedan nu emellertid Utskottets förslag i första punkten gått igenom här i Kammaren, vill jag icke för min del hålla på denna tidskilnad, utan anser det likgiltigt, om lindringarne börja utgå nästa år eller året derpå, och jag vill till och med särskildt att Utskottets förslag må i det afseendet gå igenom, för att visa Herr Nils Petersson i Runtorp, att jag verkligen icke vill undanskjuta frågan.

Herr Grefve Björnstjerna: Jag kan fatta mig ganska kort, då jag vid detta tillfälle är nog lycklig att kunna till alla delar instämma uti hvad Utskottet föreslagit. Det har alltid förefallit mig något eget, att sedan rothällarne blifvit befriade från skyldigheten att hålla mundering och vapen åt infanteriet, skulle rusthällarne fortfarande ega denna skyldighet för kavalleriet. Jag kan nemligen icke föreställa mig, att augmentet beräknats till annat än underhåll af hästen, således icke till beklädnaden. Jag finner derföre den största billighet i, att rusthällarne befrias från denna skyldighet, så mycket mera som onekligen utgifterna härför årligen blifva större i samma mån beklädnaden och vapnen blifva mera tidsenliga. Dessutom drabba dessa utgifter rusthällarne ganska ojemnt. En rusthållare, som skaffar sig en bra karl, i stället för att derför uppmuntras, ådrager sig derigenom ökade utgifter, eftersom en skicklig karl oftare kommenderas till skolor och extra möten samt sålunda sliter mera kläder, hvaremot den rusthållare, som har ett nöt till ryttare, får behålla sin karl hemma och ingenting sliter å munderingen. Detta är en orimlighet. Då jag dessutom anser, att kavalleriet vinner på, om kronan öfvertager beklädnaden, som derigenom bör blifva jemnare och bättre, synas mig alla skal tala för Utskottets förslag. Hvad åter angår det nu väckta förslaget om ersättningens nedsättande, kan jag icke finna någon nytta deri. Hvad det beridna kavalleriet angår, inverkar nedsättningen ingenting, då här blott är fråga om ett *reservations*-anslag; således om kostnaden icke uppgår till 40 kronor per nummer, blir det penningar öfver, och dermed är väl ingen fara skedd. Icke lärer väl regeringen kasta ut penningarne genom fönstret eller använda mer, än hvad för ändamålet behöfves. Men den måste deremot vara försäkrad om att anslaget blir tillräckligt, och detta torde ej blifva händelsen, om nedsättning deri sker. Hvad deremot det afsuttna kavalleriet angår, var det verkligen ganska intressant att höra, att beklädnadskostnaden der var så liten. Jag har förut alltid hört omtalas, att den vore så dryg; nu hör jag, att den kostar så godt som ingenting. Under alla omständigheter lär det väl dock icke gå an att skriva så som Herr Wallenius föreslagit; i så fall skulle följderna blifva, att om till exempel vid Västerns regemente en enda rusthållare sade nej, skulle ingenting kunna blifva af, och hela saken der gå om intet. Är åter meningen att det skall bero på hvarje enskild rusthållare att antaga eller afslå förslaget, är äfven detta olämpligt; icke böra vid samma regemente somliga rusthållare anskaffa beklädnad åt sitt folk, andra icke. Antingen skola alla eller ingen göra det. Jag tror

således, att klokast är att hålla sig till hvad Utskottet föreslagit, helst jag nästan föreställer mig, att detta icke skall möta allt för stort motstånd i Medkammaren.

Jag yrkar alltså bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Bosson Olsson: Då denna fråga förevar till behandling inom Utskottet, framhöll man der, att det afsuttna kavalleriet hade en väsentlig fördel framför det effektiva deri, att det i stället för att anskaffa och underhålla häst och sadelmundering slapp undan med att betala 7½ tunnor spanmål, hälften råg och hälften korn, efter markgångspris, enligt hvilken beräkning den årliga fördelen för ett rusthåll vid afsuttna kavalleriet skulle uppgå till något öfver 100 kronor; och beträffande de större augmenten, som de flesta kavallerinumren i mellersta Sverige hafva, fann Utskottet för sin del, att såsom lättnad för de afsuttna kavallerirotarne en ersättning af 40 kronor vore lämplig, hvilket belopp var upptaget både af Kammarrådet Anderson och skattejemkningskomitén.

Den siste talaren nämnde något om augmenten i Skåne. Ja, de äro så små att, oakadt jag känner till en mängd rusthållsnummer, så vet jag icke någon rustningsstam der, som har mer än 5 kronor i augment, utan det vanliga är, att augmentet belöper sig till 1, 2 à 3 kronor. Jag skall för öfrigt be att få instämma i det yrkande, som Herr Wallenius framställt, ty jag tror, att deri ligger billighet och rättvisa. Jag kan ej föreställa mig, såsom den siste talaren antog, att, derest ett eller flera nummer vid ett regemente ej skulle vilja ingå på detta ackord, det derigenom skulle göra om intet det hela. Detta tror jag vara fullkomligt origtigt, och såsom exempel för min åsigt vill jag åberopa båtsmansindelningen, der de flesta nummer träffat aftal med staten, hvarigenom denna senare öfvertagit beklädnaden, men det finnes omkring 5- à 600 nummer, som icke träffat något sådant aftal, utan sjelfva utgöra beklädnaden, och mig veterligen har ingen olägenhet härigenom uppstått. Jag tror derföre icke, att ett eller annat nummer, som ej skulle vilja gå in på detta ackord, skulle kunna åstadkomma någon ändring i det hela, och jag får derföre yrka bifall till Utskottets förslag med den ändring deri, som af Herr Wallenius föreslagits.

Herr Wallenius: Jag skall blott svara några ord till representanten på stockholmsbänken, som förundrade sig öfver att beklädnaden nu vore så orimligt billig. Jag hemställer till Kammarens ledamöter, om underhållet af kläderna för en karl under 20 à 25 dygn — ty det vanliga är, att tjenstgöringen ej är längre — kan uppgå till 40 kronor. Det skulle ju då erfordras 1,50 à 2 kronor per dag och på ett helt år omkring 700 kronor för att bekläda en karl. Att påstå detta är mera orimligt, än då jag påstår, att kostnaden icke uppgår till 40 kronor på 20 à 25 dagar. Men vi behöfva icke tvista om den saken, blott mitt förslag antages, ty då står det rusthållaren fritt att, om han vill, gå in på saken eller icke. Vill han betala två kronor per dag, må han göra det, men han behöfver det icke, och då tjenar det ej till något att tvista om, huru vida det är billigt eller dyrt.

Jag yrkar fortfarande bifall till mitt förslag.

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.*

(Forts.)

*Angående
lättnader i
rustnings- och
röterings-
bördan.*
(Forts.)

Herr Ola Andersson: Med det understöd mitt förslag erhållit både af Utskottet och af Kammaren skulle det naturligtvis vara orätt af mig att längre upptaga Kammarens tid. Jag vill blott säga, att, då inom Utskottet allmänna meningen var, att saken skulle få bero på rusthållarnes frivilliga antagande i fråga om det afsuttna rusthållet, jag således ej kan hafva något emot det tillägg, som Herr Wallenius gjort. Att detta skulle komma att blifva gällande för alla dessa rusthållare, är väl kanske mest i sin ordning, ty jag tror det icke vara riktigt, att staten bekläder en samt rusthållaren en annan. Att sätta beloppet lägre än hvad Utskottet och Herr Wallenius föreslagit, kan jag icke heller hafva något emot. Det beror blott på, om man sätter beloppet så högt, att staten dermed kan utgöra kostnaden utan att brist uppstår. Efter de uträkningar, som i landtförsvarskomitén uppgjordes för beklädnadskostnaden per dag för längre och för kortare tjänstgöring, skulle 20 kronor räcka ungefärligen i 50 dagar, hvilken tid dock kanske är för kort, om den fördelas på rekrytöfningarne och alla öfriga öfningar. Någon vidare fara skulle likväl icke uppstå, om ej beloppet räcker till, ty då kan ju regeringen ett följande år begära någon förhöjning i anslaget.

Jag får därför förklara, att jag ansluter mig till Herr Wallenius' förslag, men att jag icke heller har något emot, om man nedsätter siffran såsom Herr J. Anderson i Tenhult föreslagit.

Herr Sam. Johnson: Jag har begärt ordet endast för att framföra min tacksamhet till motionären och Utskottet, som framlagt detta förslag. Jag skulle önska, att det gått ännu längre än hvad det nu gör, men som ej något förslag i den riktningen föreligger, är jag nöjd med det förevarande, i synnerhet hvad beträffar kavallerirusthållarne, ty de äro för närvarande nästan redlösa i sina rättsförhållanden. Grefve Björnstjerna yttrade, att den rusthållare, som försökte skaffa sig en duglig karl, skulle komma i svårare ställning än den, som skaffat sig en dålig. Förhållandet har verkligen på senare tider blifvit sådant. I min hemort hafva rusthållarne hittills alltid traktat efter dugliga karlar till kavalleriet, sådana som kunnat väl sköta både häst och mundering, och rusthållarne hafva aldrig skytt att gifva dem större löner. Men dessa förhållanden komma att gestalta sig helt annorlunda, ty den, som skaffar en sådan karl, får nu först hålla honom vid rekrytmöte tre år och, om han der skiekar sig väl, kommer han vanligen det fjerde året på en korpralskola, hvarifrån han ofta kommenderas till Stockholm för att utbildas till underbefäl. Detta har rusthållaren till tack, därför att han skaffar en duglig karl, men hvad tro väl herrarne att detta kostar? Det kostar betydliga summor, och därför kommer här efter hvarje rusthållare helt säkert att söka efter sådana karlar, som äro mindre både tjenliga och behagliga att hafva på en sådan plats. Men till hvad fromma detta kommer att blifva för försvaret i sin helhet, det blifver en annan sak. Det vore därför önskligt, att rusthållarne blefve befriade från ifrågavarande besvär, så att det för dem blefve någorlunda rimligt. Infanterirusthållarne hafva ännu i denna stund sådana lindringar, det vill säga, att de, då karlen är utkommenderad från torpet på antingen bevakning eller rekrytskolan, få

slitningsersättning, men detta hafva kavallerirusthållarne märkvärdigt nog icke, hvilka dock hafva en så stor tunga.

Det kunde vara mycket att här tillägga, men jag vill icke upptaga Kammarrens tid längre, då jag ser, att herrarne äro otåliga. Jag skall derföre ytterligare endast yrka bifall till Utskottets förslag med den af Herr Wallenius gjorda redigering af detsamma.

*Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.
(Forts.)*

Herr Joh. Jonson i Frörstorp: Det var egentligen ett yttrande af en talare på stockholmsbänken, som gaf mig anledning att begära ordet. Han sade, att det var något nytt, att kostnaden för beklädnad vid de afsuttna regementena är så billig. Jag vill erinra honom och Kammarren derom, att det icke allenast är för hästen, som rusthållarne måste betala vakansafgift, utan också för remtyg, sadelmundering och dylika persedlar. De hafva således äfven utgifter för hästens utrustning, och dessa äro enligt min tanke mycket känbarare än de, som erfordras för karlens beklädnad. Det är derföre en ganska stor skillnad mellan rusthållarnes kostnader vid de beridna och de afsuttna regementena. Här har af en ledamot af Stats-Utskottet framhållits den satsen, att rusthållarne vid de afsuttna regementena skulle i vakansafgift betala endast 7½ tunnor spanmål. Ja, det kan vara sant, att de för närvarande icke betala mer, men hur länge skola väl dessa kontrakt gälla? För icke länge sedan sattes i fråga att höja denna ersättning till 10 tunnor spanmål, hälften råg och hälften korn, följaktligen får man icke allt för mycket bygga på, att den nuvarande afgiften skall bibehållas. Deremot kan det när som helst ifrågasättas, att rusthållarne vid de afsuttna regementena skola sätta ut häst igen. Åtminstone hafva de ingen säkerhet för, att icke så kommer att ske.

På grund af hvad jag nu anfört skulle jag helst önska, att punkten återremitterades, på det Utskottet finge taga frågan i närmare öfvervägande, men då min granne till höger framställt ett nytt förslag, skall jag icke göra något yrkande om återremiss, för så vidt icke någon annan gör samma yrkande, utan förena mig med Herr Wallenius i hans yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen framställde särskilda propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan oförändrad, dels på bifall till densamma med de under öfverläggningen af Herr Wallenius och af Herr J. Anderson i Tenhult föreslagna förändringar, och fann Herr Talmannen propositionen på bifall till Herr Wallenius' ändringsförslag hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition antagits Herr J. Andersons ändringsförslag, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt under litt. B mom. 2:o af Utlåtandet N:o 33, med den förändring i samma hemställan, som af Herr Wallenius, under öfverläggningen i ämnet, föreslagits, röstar

Ja;

Angående
lättnader i
rustnings- och
roterings-
bördan.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren bifallit det ändringsförslag, som af Herr J. Anderson i Tenhult framstälts.

Omröstningen utvisade 104 Ja och 71 Nej; och hade Kammaren alltså beslutat, att sista stycket af förevarande moment skulle erhålla följande lydelse: »samt att, hvad det berustade infanteriet beträffar, såsom villkor för statens öfvertagande af den detta infanteri åliggande ofvannämnda skyldighet, bestämmes, att rusthållarne ingå på att erlægga en årlig ersättning för besvärets upphörande af 40 kronor af hvarje rusthållsnummer, hvilka medel må af Kongl. Maj:t för det med besväret afsedda ändamål disponeras».

Mom. 3.

I fråga härom anförde:

Friherre Stackelberg: Jag har ansett min skyldighet vara att fästa Kammarens uppmärksamhet på en omständighet, som må hända blifvit förbisedd af Stats-Utskottet, ehuru det ju äfven kan hända, att jag missförstått Utskottets betänkande. I den föredragna punktens sista stycke föreslår nemligen Stats-Utskottet, att »den för rusthåll inom Blekinge län och Södra Møre härad af Kalmar län, hvilka på grund af Kongl. brefvet den 10 Maj 1872 äro eller blifva vakanta, utgående årliga vakansafgift må från och med år 1885 med en tiondedel minskas». Emellertid har Riksdagen förut vid behandlingen af femte hufvudtiteln medgifvit, att dessa vakansafgifter få användas för genomförande af löneregleringen vid flottan. Vakansafgifterna beräknas för närvarande att uppgå till omkring 112,500 kronor, hvaraf sålunda 10 procent utgör mellan 11,000 och 12,000 kronor. Nu är väl möjligt, att, såsom man sagt mig, dessa 11,000 eller 12,000 kronor inbegripas i och äro att påräkna af de 75,000 kronor, som i första punkten blifvit anvisade till lättnader i rustnings- och roteringsbördan; men jag måste bekänna, att jag alls icke kan sluta dertill af Utskottets förslag. Det är möjligt, att så är. Skulle så icke vara, är det emellertid icke värre, än att Utskottet, såsom det lofvat i sitt utlåtande angående regleringen af utgifterna under femte hufvudtiteln, framdeles under riksdagens lopp föreslår den rättelse och jemkning i femte hufvudtitelns anslag, hvartill Riksdagens beslut i denna nu föreliggande fråga kan föranleda. Jag har, såsom sagdt, velat fästa uppmärksamhet härå till Stats-Utskottets öfvervägande, på det att brist icke måtte uppstå i de för genomförande af flottans lönereglering påräknade medel.

Herr Nils Petersson: Jag tror mig kunna lugna den ärade representanten på stockholmsbänken dermed, att, så vidt jag kan erinra mig, skall den ifrågavarande summan ligga i dessa 75,000 kronor. De beräkningar, som för bestämmande af nämnda belopp, 75,000

kronor, gjordes, afsågo icke blott vakanta löner utan äfven hela båtsmansstyrkan. Detta framgår också af motiven på sid. 20, der det heter: »För beredande af den af Utskottet förordade lättningen af tio procent i rustnings- och roteringsbesvärerna torde böra å ordinarie stat under fjerde och femte hufvudtitlarne uppföras särskilda förslagsanslag.» För öfrigt står äfven under litt. B, att de anslag, som skola uppföras under fjerde hufvudtiteln med 475,000 kronor och under femte hufvudtiteln med 75,000 kronor, äro förslagsanslag, så att, om de icke räcka till, kunna de få öfverskridas. Dessa anslag äro emellertid så noggrant som möjligt beräknade, för att få riktigt exakta siffror. För öfrigt går det ju an att hålla detta i minne och vid uppgörande af staten vidtaga de jemkningar, som kunna erfordras.

Angående lättnader i rustnings- och roteringsbördan.
(Forts.)

Jag yrkar på dessa skäl bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 4 och 5.

Biföllos.

§ 2.

Till handläggning företogs nu Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 3, angående villkoren för försäljning af bränvin.

Angående villkoren för försäljning af bränvin.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

I fråga om fördelningen af de för bränvinsförsäljningen inflytande afgifter och vinstmedel hade Herr Sven Nilsson i en inom Andra Kammaran väckt motion föreslagit: »att af så väl afgifter som vinstmedel af bolag för bränvinsförsäljning inbetalas till landränterierna: af städerna hela beloppet med undantag af $\frac{3}{10}$, som utgöra hvarje stads särskilda andelar. Från landsbygden inbetalas hela beloppet. De till ränterierna infutna medlen öfversändas till Statskontoret, hvaraf $\frac{1}{10}$ tillfaller staten, $\frac{2}{10}$ rikets samtliga landsting samt de städer, som ej i landsting deltaga, och $\frac{1}{10}$ hushållningssällskapen. Återstående $\frac{6}{10}$ tillfalla samtliga så väl stads- som landtkommuner i riket. De landsting samt städer, som ej i landsting deltaga, hushållningssällskapen och kommunerna tillkommande andelar fördelas af Statskontoret efter folkmängden».

I anledning häraf hade Utskottet under förevarande moment hemställt, att Riksdagen måtte besluta följande förändrade lydelse af § 24 i nu gällande bränvinsförsäljningslag:

»Utaf de afgifter, som enligt denna förordning inflyta för minuthandel med eller utskänkning af bränvin i stad äfvensom af den netto-

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

vinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, behålle staden ena hälften.

Af återstoden, äfvensom af de afgifter, som från socknar å landet ingå, behålle hvarje län för sig ena hälften. Den andra hälften insändes till Statskontoret. Stockholms stad behålle tre fjerdedelar och aflemne den återstående fjerdedelen till Statskontoret. Dessa sålunda till Statskontoret insända medel utdelas sedan af Statskontoret till Stockholms stad och länen efter deras folkmängd.

Inom hvarje län fördelas sedermera genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande summan af den för länet behållna och den efter folkmängden tilldelade andelen sålunda, att fyra tiondedelar tillfalla landstinget och stad, som ej i landsting deltagar, tre tiondedelar hushållnings-sällskapet och tre tiondedelar länets samtliga landtkommuner.

Emellan landsting och stad, som ej i landsting deltagar, samt socknarne emellan sker fördelningen likaledes efter folkmängden. Hvad stad eller socken sålunda tillfaller användes till kommunala behof inom staden eller socknen.

När enligt § 23 rättighet meddelas till bränvinsutskänkning på passagerarefartyg, skola därför belöpande utskänkingsavgifter uppbäras i den stad eller kommun, hvarest rederiet har sitt hufvudsäte.»

Häremot hade reservationer afgifvits af Herr *N. G:son Bennich*, med hvilken Herrar *C. O. Widmark* och *H. L. Forssell* instämt, af Herr *F. W. Dahl*, med hvilken instämt Herr *G. W. Lönegren*, af Herr *O. M. Björnstjerna* samt slutligen af Herr *Joh. Johansson* i Bergsäng, med hvilken Herrar *N. J. Boström*, *Olof Jonsson*, *J. P. Nilsson*, *As-sarsson* och *Bergström* instämt; och hvilken hemställt, att ifrågavarande stadgande i bränvinsförsäljningslagen måtte erhålla följande lydelse:

»Utaf de afgifter, som enligt denna förordning inflyta för minut-handel med eller utskänkning af bränvin i stad äfvensom af den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, insändes en tiondedel, som tillfaller staten, till Statskontoret, och behålle staden fem tiondedelar.

Af återstoden, äfvensom af de afgifter, som från socknar å landet ingå» o. s. v. (lika med Utskottets förslag).

Efter föredragning af Utskottets hemställan anförde:

Herr Lönegren: Vid föredragning af denna punkt inom Be-villnings-Utskottet har jag reserverat mig mot det slut, hvartill Utskottet kommit. Jag anser nemligen för min del icke lämpligt att nu vid-taga en partiel ändring af bränvinsförsäljningslagen, då man antagligen inom kort har att från regeringen förvänta ett fullständigt förslag till ny försäljningslag. Det skulle ju endast kunna inträffa, att det beslut, som nu fattas, komme att gälla endast till nästa år, och det torde der-före vara rättast att nu icke uppställa någon ny fördelningsgrund, som skulle betydligt inverka på städernas finansiella ställning, utan afvakta Kongl. Maj:ts förslag och sedermera på en gång besluta om denna fråga hel och hållen. Jag kan icke föreställa mig, att en så rimlig be-gäran skall af Kammaren förvägras.

Jag ber nu att få yttra några ord om motionärens och Utskottets förslag. Motionären har öppet gifvit till känna sina åsikter och afsigter,

och därför håller jag honom räkning. Han har uttalat såsom sin öfvertygelse, att städerna icke hafva rättighet till någon särskild andel af bränvinsförsäljningsmedlen, och att han nu ändå vill *tills vidare* tilldela dem $\frac{3}{10}$ af dessa medel beror endast på billighetsskäl. Såsom motiv för sitt yrkande har motionären anført, att nu gällande försäljningslag hvilat på felaktiga grunder, genom hvilka all bränvinshandel monopoliseras i städerna, som derigenom blifva satta i tillfälle att oskäligt höja prisen på spirituosa och på ett betänkligt sätt beskatta svenska folket. Han tillägger, att landsbygdens invånare och städernas arbetare icke skäligen kunna vara belåtna med en sådan lagstiftning, och han har därför och framlagt sitt förslag till ny fördelning af bränvinsmedlen. Då jag genomläste detta, kunde jag icke underlåta att göra mig den frågan: i hvad mån kan en förändrad fördelning af vinstmedlen inverka på konsumenternas ställning? Kan verkligen saken ställa sig fördelaktigare för landsbygdens invånare och städernas arbetare derigenom, att bränvinsvinstmedlen till större eller mindre del tagas från städerna? Jag kan icke förstå detta. Icke blifva väl bränvinsprisen mindre oskäligt höga eller svenska folket mindre betänkligt beskattadt derigenom att vinsten af bränvinshandeln tages från dem, som haft arbete, kostnad och besvär med denna handel, och tillerkännes andra, som hvarken haft det ena eller andra. Jag kan icke tro, att motionären önskar billigare pris på bränvin vid utskänkning och utminuterung, och han har icke heller, det får jag bekänna, yttrat något derom. Men jag vill för det fallet erinra om, att bränvinslagstiftningen under 20 till 30 år gått ut på att *fördyra* varan för att förminska superiet och den nöd, det elände och det sedeförderf, som missbruket af starka drycker alltid för med sig. Det goda, som denna lagstiftning åstadkommit, skulle alldeles tillintetgöras, om man vidtog sådana anordningar för försäljningen, att denna vara blir lättare tillgänglig för konsumenterna.

Utskottet har i sin motivering framhållit, att utskänkingsrättigheterna på landet under de senaste åren från 1871 till 1881 nedgått med 37 procent eller från 319 till 205, och Utskottet drager deraf den slutsats, att all detaljhandel med bränvin snart skall vara samlad i städerna, samt finner till följd deraf rätt och billigt, att en viss andel af vinsten på bränvinshandeln kommer landsbygden till godo. Men, mine herrar, hvad är orsaken till, att bränvinshandeln drager sig till städerna? Icke beror det på några åtgärder från städernas sida. Nej, det beror på landsbygden sjelf. Landtkommunerna inse fördelen af att vara fria från den nöd, det elände och de kostnader, som äro förenade med bränvinshandeln; de vilja därför ej hafva den hos sig, utan skjuta den från sig, och deruti göra de enligt min åsigt ganska klokt; men icke kunna de på grund af denna omständighet framställa anspråk på att erhålla andel i den vinst, som till äfventyrs beredes städerna på bränvinshandeln. Jag ber dessutom att få erinra om, att det icke endast är vinst, som tillskyndas städerna genom bränvinshandeln, ty den medför, utom de oundvikliga följderna af oskick och brott, nöd och elände af alla slag, äfven ökade utgifter för polis, fattigvård m. m.; men derom talar man icke. Men, äfven medgifvet, att den närmaste landsbygden till de städer, som bedrifva bränvinshandel, kunna hafva anspråk på andel i vinsten på denna affär — och för min del har jag trott, att dessa

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.

(Forts.)

anspråk äro tillgodosedda genom de andelar af $\frac{2}{5}$, som nu utgå till landsting och hushållningssällskap — så kan jag deremot icke godkänna några dylika anspråk från långt bort belägna landsdelar. Jag tror icke att det kan vara rätt, att till exempel kommuner i Norrland eller Dalarne göra anspråk på andel i den vinst af brännvinsaffärerna, som uppkommer i Malmö eller Helsingborg, allra minst i fråga om brännvinsbolagens i städerna inkomster, ty nämnda bolagsvinst beror derpå, att enskilda personer slutit sig tillsammans och bildat bolag på brännvinsaffärers bedrivande i afsigt dels att bereda större inkomster för det samhälle, de tillhöra, dels ock för att blifva i tillfälle att vidtaga lämpliga åtgärder i sedlighetens intresse. Skulle det gå derhän, att bolagsvinsten fränkennes städerna, skulle naturligtvis deraf följa, att bolagsrörelsen upphör till skada utan tvifvel så väl för städerna som landsbygden. Då komma brännvinsaffärerna å nyo i händerna på enskilda personer, och någon andel af vinsten torde då ej vara att påräkna, hvarken från ett eller annat håll. På tal om vinsten på brännvinsförsäljningen genom bolag vill jag nämna, att i den stad, för hvilken jag har den äran att vara representant, ingår denna vinst icke till stadens allmänna kassa, utan till en särskild fond, hvilken fonds tillgångar hittills hufvudsakligen användts till uppförande af ett nytt sjukhus och till anordnande af promenader och dylikt, således just till nytta och nöje för den del af stadens befolkning, som hufvudsakligen till densamma bidragit. Jag nämnde nyss, att jag icke kan i vissa fall erkänna anspråk från mera aflägsse belägna landsbygder på andel i städernas vinst, men jag erkänner deremot villigt, att motionären handlat mycket klokt och mycket politiskt deri, att han gjort alla rikets landtkommuner intresserade i denna frågas afgörande. Motionären anför åtskilliga siffror, hvilka skulle visa och verkliggen ådala, att städernas vinst på brännvinshandeln under de senaste åren betydligt stigit. Detta kan icke förnekas. Men dessa siffror ådala också, att bidragen till landstingen och hushållningssällskapen stigit i samma proportion. Dessa bidrag hafva under det sista året, som motionären åberopar, uppgått till icke mindre än 1,521,000 kronor. Jag vill å min sida åberopa den tabell, som utgör ett bihang till Bevillnings-Utskottets betänkande och är aftryckt ur skatteregleringskomiténs arbete, och som visar, att vinsten på brännvinshandeln i många fall stigit för städerna högst betydligt, säkerligen beroende derpå, att bolagsrörelsen blifvit inom dessa städer på senare tiden införd; men samma tabell visar också, att denna vinst betydligt nedgått på andra ställen. Jag ber att få anföra några siffror i detta senare hänseende. På pag. 42 och följande finner man, att vinsten i Upsala nedgått från 101,000 kronor till 90,000 kronor — jag nämner endast jemna tusental — i Linköping från 36,000 kronor till 28,000 kronor, i Norrköping från 159,000 kronor till 107,000 kronor, i Visby från 36,000 kronor till 24,000 kronor, i Göteborg från 531,000 kronor till 398,000 kronor, i Venersborg från 53,000 kronor till 39,000 kronor, i Örebro från 78,000 kronor till 57,000 kronor, i Köping från 27,000 kronor till 15,000 kronor, i Gefle från 90,000 kronor till 76,000 kronor, i Söderhamn från 21,000 kronor till 10,000 kronor och i Sundsvall från 72,000 kronor till 52,000 kronor. Tabellen visar tydligt, dels att dessa inkomster äro mycket vexlande, och

dels att de i många fall betydligt nedgått. Om jag hade tillgång till de siffror, som visa resultatet för de sista årens bränvinsaffärer i städerna, så skulle dessa antagligen visa ett ännu mindre fördelaktigt resultat än de jag nu anført. beroende detta på de nu pågående sträfvanerna för nykterhetens befrämjande, hvilka jag önskar all framgång.

Slutligen ber jag att få tillkännagifva, att jag finner Utskottets förslag ganska moderat, i synnerhet om man jemför det med motionärens yrkande. Detta förslag innebär dock, såsom varande ett öfvergångsstadgande, ett osäkerhetstillstånd, som är oroande, och derjemte mycket väsentliga nedsättningar i de inkomster, som enligt gällande lagbestämmelser nu tillkomma städerna, och verkar företrädesvis på de städer, som utgöra egna landstingsområden.

Med anledning häraf och då, såsom jag förut nämnt, Riksdagen antagligen inom kort har att från regeringen förvänta ett fullständigt förslag till ny bränvinsförsäljningslag, hemställer jag, Herr Talman, att Kammaren måtte, med afslag på Utskottets tillstyrkande, besluta, att Herr Sv. Nilssons motion icke för närvarande måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I detta anförande instämde Herrar *Helanders, Östling, Angel, Sandwall* och *Lundblad*.

Herr Wieselgren: Då vi på detta rum för sju år sedan beslöt att till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t måtte låta öfverse då gällande bränvinsförfattningar i syfte att åstadkomma »ett än kraftigare motverkande af rusdryckernas missbruk», var det allt en och annan, som hade en aning om eller rent af hade den öfvertygelsen, att för somliga deltagare i beslutet nykterhetsnitet var föga kraftigt, men att deras benägenhet för då föreslagna skrifvelsen fast mera berodde på ett kraftigt nit för bränvinsafgifternas ändrade fördelning. Om man nu fäster uppmärksamheten vid, att den ärade motionär, som var ledamot i bränvinskomitén, funnit 24 § i bränvinsförsäljningslagen vara den *första*, som han ansett böra bringas till Riksdagens pröfning och afgörande, så torde det förlåtas oss tviflare från 1877, om vi vid detta förhållande påminna oss uttrycket, att det är »en händelse, som ser ut som en tanke.» Jag kan emellertid icke finna lämpligt, att man till behandling företager denna fråga utbruten från andra försäljningslagens bestämmelser, med hvilka den dock bör stå i ganska nära sammanhang. Icke har jag mycket att invända emot, att den länge bebådade reduktionen af städernas bränvinsinkomster någon gång sättes i verket. Jag uppfattar ju dessa inkomster på ett särskildt sätt. Jag anser dem vara en ganska ömkelig förmogenhetskälla, bevis långt mera på fattigdom, nöd, uselhet och all sorts elände i de städer, der de ymnigast församlas, än på någon verklig fördel för dem. Men jag har dock den åsigten, att det icke kan vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande att å ena sidan låta den af rusdryckernas missbruk uppkommande nöden koncentreras å vissa punkter i landet, men å andra sidan på samma gång beröfva dessa punkter det vederlag, hvilket bör användas för att paralysera eländet och bättra hvad bättras kan. Det är emellertid alldeles klart, för mig åtminstone, att frågorna om bränvinsmedlen och om deras an-

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.

(Forts.)

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.

(Forts.)

vändning stå med hvarandra i ett allt för nära sammanhang, för att jag skulle anse det lämpligt att man vid en riksdag beslutar blott i den ena, och vid en annan riksdag blott i den andra; jag kan icke frångå, att det är alldeles nödvändigt att taga båda dessa saker i ett sammanhang. I det senare stycket har någon motion dock icke blifvit väckt; och af sådan anledning nödgas jag instämna med den föregående talaren, som yrkat, att frågan för närvarande måtte afslås. Men han har gjort detta under en viss, i hans reservation angifven förutsättning, som jag tror skulle vinna på att från vederbörligt håll blifva verifierad; och det är till följd deraf som jag vågar till Herr Finansministern rigta en vördsam hemställan, att han benäget ville meddela Kammarerna om, på sätt i Herrar Dahls och Lönegrens reservation finnes antydt, anledning verkligen förefinnes att till nästa års Riksdag från Kongl. Maj:t förvänta ett fullständigt förslag till ny bränvinsförsäljningslag.

Herr Statsrådet Themptander: Det är med anledning af den direkta uppmaning den siste talaren rigtat till mig, som jag ber få yttra några ord.

Det förhåller sig så, såsom han nämnde, att den riksdagsskrifvelse, som 1877 afläts till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af nya lagar angående tillverkning och försäljning af bränvin, angaf såsom det enda syftmålet med den reform, som i skrifvelsen begärdes, ett »än kraftigare motarbetande af rusdryckers missbruk». Detta syftmål var naturligtvis af den behjertansvärda beskaffenhet, att Riksdagen kunde hafva anledning vänta, att regeringen skulle åt detta lagstiftningsarbete egna så skyndsam behandling som möjligt. Då emellertid efter det den komité, som blifvit tillsatt, afslutat sitt arbete och vederbörandes yttranden öfver komiténs förslag afgifvits, åtskillig tid förflutit, utan att i fråga om försäljningslagen någon proposition afhörts, så torde detta förklaras dels derigenom, att tankarne väl kunna vara temligen delade, huru vida de inom den så kallade bränvinskomitén framställda förslag skulle i afsevärd mån vara mer än nuvarande lagstiftning egnade att främja det syftmål, som Riksdagen uppstått med sin begäran, dels deraf att, såsom vi hafva haft tillfälle att under de senare åren bevitna, inom vårt land nykterhetssträfvanden uppstått, hvilka kröntes med förvånande framgång. Jag vågar derfor påstå, att behovet att på lagstiftningens väg söka hämma missbruket af rusdrycker nu icke på långt när är lika trängande, som det var när Riksdagen aflät sin nyssnämnda skrifvelse till Kongl. Maj:t. Det bästa bevis på detta förhållande föreligger i de siffror, som utvisa, huru betydligt tillverkningen af bränvin sedan den tiden nedgått. Nu har man i en reservation uttalat förvåning öfver, att denna lag icke framkommit redan till sistlidet års Riksdag. I parentes vill jag säga, att det var den första Riksdag, till hvilken det var någon möjlighet att inkomma med en dylik proposition, emedan ärendet hade varit hänskjutet till skattekomiténs handläggning och återkom derifrån först under senare hälften af år 1882. Reservanterne förvåna sig, att en ny försäljningslag ej afhöordes vid senaste riksdagen, »då i sammanhang med försvarets ordnande landets viktigaste skatteförhållanden för en längre framtid skulle regleras». Vi torde

alla hafva i minnet de många och viktiga ärenden, hvilka af regeringen förelades senaste Riksdag till pröfning, och att deras antal ej ökades med en försäljningslag rörande bränvin, berodde derpå, att jag från min ståndpunkt icke kunde inse, att den lagen egde något samband med frågan om reglerandet af statens skatteväsende. Man skulle ju kunna tänka sig ett sådant samband derigenom att man droge in till statsverket hela eller en del af försäljningsavgifterna. Men just därför att man på sådan grund skulle kunna vindicera ett sammanhang mellan bränvinsförsäljningslagen och de stora skattefrågorna, tillät jag mig vid uppgörandet af statsregleringen förra riksdagen att angifva min åsigt i nämnda afseende och betonade uttryckligen, att bränvinsförsäljningsavgiften icke lämpade sig för indragning till statsverket, utan att den inkomst, som staten för sin del ville taga genom beskattning af bränvinet, icke borde upphettas på annat sätt än genom den skatt man lade på bränvinstillverkningen. Jag har till nun tillfredsställelse funnit, att denna uppfattning, som då af Kongl. Maj:t godkändes, blifvit af Bevilnings-Utskottets majoritet i detta betänkande accepterad.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.*

(Forts)

Större anledning kunde man hafva haft att till denna Riksdag vänta ett förslag i ämnet, men hvarföre så icke skett, beror på särskilda förhållanden. Då regeringen hade att taga befattning med denna fråga, så måste hon, för att tillmötesgå Riksdagens önskingar, i främsta rummet öfverväga, hvad som fordrades för att motverka rusdryckers missbruk. Det var icke den visserligen i och för sig mycket svårösta och viktiga frågan om avgifternas fördelning, som i främsta rummet måst sysselsätta regeringen, utan det var den andra nyss antydda frågan, hvilken företrädesvis påkallade regeringens uppmärksamhet. Denna del af ifrågavarande lagärende innefattar åter i sig den mycket kinkiga frågan angående bränvinshandelns ändamålsenliga ordnande. Det är emellertid Kamraren bekant, att just denna fråga om bränvinshandelns ordnande har under sista tiden varit föremål för den största uppmärksamhet inom de mest vida kretsar i samhället, och en ganska liflig och för våra i allmänhet lugna förhållanden ganska ovanlig rörelse har derunder gjort sig gällande, hvarunder de mest skarpa anmärkningar rigtats mot de i städerna förefintliga så kallade bränvinsbolagen. Den, som lika med mig är öfvertygad, att bränvinsbolagen hafva spelat icke blott en viktig utan äfven en ur sedlig synpunkt särdeles gagnande rol inom vårt land under de senaste åren, har icke kunnat finna den närvarande tidpunkten lämplig för att framlägga en ny lagstiftning, hvars hjertpunkt just skulle vara bränvinshandelns ordnande och således innehålla bestämmelser, som skulle inverka på vilkoren och formerna för dessa bolags verksamhet, ja, man kan säga, på deras vara eller icke-vara. Jag tror det hafva varit vida nyttigare att man lemnat dessa bolag tillfälle försvara sig mot de anmärkningar, som rigtats mot dem, och att det varit lyckligt, att någon tid förunnats bolagen för att, i den mån de anmärkningar, som framstälts, varit berättigade, kunna korrigera de missförhållanden, som påpekats. Hela denna fråga skall efter mitt förmenande vinna och icke förlora på, att man icke gjort den till föremål för någon lagstiftningsåtgärd under närvarande tid.

Hvad åter angår den direkta uppfordran som stälts till mig att

Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)

uppgifva, huru vida förslag i ämnet är att förvänta till nästa Riksdag, så är det ju klart, att jag i min ställning icke kan för närvarande yttra mig om, huru vida det ena eller andra ärendet kommer att af regeringen underställas en blifvande Riksdag. Det enda jag kan säga är, att, så vidt på mig ankommer, skall det utgöra en af mina angelägnaste omsorger att söka så ordna, att denna fråga må komma under nästa Riksdags behandling.

Herr Sven Nilsson: Herr Talman! Jag har redan i min motion angifvit de skäl, som jag åberopar till stöd för det förslag, jag för Riksdagen framlagt, och har i afseende å motiveringen föga att tillägga. Deremot vill jag yttra några ord om de skäl, som Bevillnings-Utskottet, i likhet med Herr Finansministern, anfört för att icke någon del af brännvinsförsäljningsmedlen borde till statsverket ingå, samt i sammanhang dermed upptaga till besvarande de skäl, som blifvit anförda för att uppskjuta afgörandet af denna fråga till nästa år, då man har att vänta en Kongl. proposition i ämnet.

För min del har jag ansett det vara af största vikt, om frågan, huru vida staten skall hafva någon andel af brännvinsförsäljningsmedlen eller ej, redan vid denna riksdag kunde afgöras, så att regeringen derigenom finge klart för sig, om den framdeles borde slå in på ena eller andra vägen, hvadan denna fråga, som nu föreligger, ingalunda torde vara för tidigt väckt.

Hos Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet, lika som hos Utskottet, har den åsigten gjort sig gällande, att hela försäljnings-skatten bör läggas på tillverkningen, och sålunda ökad tillverknings-afgift till statsverket ingå. I motsats härtill åsyftar jag, att försäljningsafgifterna till någon del böra till statskassan inflyta, så länge ingen viktigare principförändring i brännvinsförsäljningslagstiftningen vidtages. Jag tror för min del, att man bedrager sig, om man tror på riktigheten af den satsen, att det skulle hafva samma betydelse, om staten ensamt upphemtar sina inkomster från tillverkningen eller, så som jag föreslagit, jemväl från försäljningen till någon del. Det är tydligt, att tillverkningsafgiften bör höjas, då staten är i behof af en förhöjning i sina inkomster, och inga andra lämpligare beskattningsföremål finnas, då man ju jemväl bör taga i öfvervägande, om näringen tål en högre beskattning. Jag ber härvid få påpeka, att, om detta skall ske samtidigt med en indragning af försäljningsskatten, så blir följden icke allenast den, att åtgärden uteslutande blir en skatteförhöjning på tillverkningen, utan äfven att försäljningspriset derigenom höjes, då brännvinet med tillägg af skatten icke kommer i högre värde än förut. Men derjemte kommer det märkliga förhållande att inträffa, att de städer, som icke bilda bolag — hvilka naturligtvis skola blifva mycket få, om ens några — slippa redovisa för några medel, som inflyta af brännvinsförsäljningen, ty i de städer, som icke bilda bolag, skulle ju försäljningsafgifterna försvinna vid rättigheternas utlemnande, hvilka afgifter nu bestämmas vid offentlig auktion, dervid det kanntal, för hvilket afgift skall erläggas, bestämmas; följaktligen skulle hvarken landstingen eller hushållningssällskapen i sådana fall få någon eller åtminstone högst ringa andel af brännvinsförsäljningen. Städerna skulle

sålunda genom endast en sådan förändring i försäljningslagen göra en ytterligare vinst på landstingens och hushållningssällskapens bekostnad.

Jag anser följaktligen att, när den tidpunkt kommer, då man vill helt och hållet slå in på den väg, hvarom finansministern i fjorårets statsrådsprotokoll uttalat sig, nemligen att öfvertlytta hela försäljningsafgiften på tillverkningen, man icke har något annat sätt att gå till väga än att lemna tillverkningen fri, på sätt reservanter i komitén föreslagit, och enahanda åsigt har jemväl uttalats af den komité, som sysslat med bränvinsfrågan. För min del har jag icke något emot en sådan åtgärd, men jag vet ej, om Herr Finansministern delar samma mening, eller om den tidpunkten ännu är inne, då en sådan reform kan genomföras. Jag anser således, att, intill dess en sådan lösning af frågan kan ega rum, försäljningsafgifterna böra bibehållas, och att de afgifter, som ingå till städerna, nu stigit till så betydliga belopp, att man icke blott kan ifrågasätta utan till och med med skäl hafva rätt att fordra, att åtminstone en del af dessa afgifter indragas till statsverket, likasom kommunerna på landet äro berättigade till en vida större andel af bränvinsförsäljningsafgiften och vinstmedlen än hittills varit fallet. Det har säkerligen icke varit lagstiftarnes vid 1853 och 1854 års riksdag mening, att berörda medel skulle så hopa sig, som skett, till städernas uteslutande fördel, och för den, som genomläst 1853—1854 års riksdags Särskilda Utskotts utlåtande, lika som den diskussion som deröfver i stånden fördes i ämnet, skall det utan tvifvel vara klart och tydligt, att meningen ingalunda varit, att inkomsten för städerna utaf berörda vinstmedel skulle stiga till en så oerhörd grad som skett.

*Angående
vilken för
försäljning af
bränvin
(Forts.)*

Jag tror således, att det skulle vara berättigadt och äfven välbetänt, så vida icke bränvinslagstiftningen ändrades i den riktning, reservanterne i komitén föreslagit, att staten erhåller en viss andel af bränvinsförsäljningsmedlen, och det är min fulla öfvertygelse, att denna andel borde bestämmas snarare till ett ganska stort belopp än ett allt för ringa. Jag har i min motion dock icke föreslagit statens anpart till mer än $\frac{1}{10}$, då statens finanser för närvarande befinna sig i den ställning, att staten icke kan anses vara i behof af större andel. Framställningen derom har jag gjort för att få löst frågan, om icke statsverket borde taga sin anpart uti ifrågavarande medel, och jag är fullkomligt öfvertygad om att man i allmänhet inom Riksdagen har samma uppfattning i frågan som jag. Riksdagen har rikliga utvägar att af dessa medel använda för kommunernas behof, i fall man anser att kommunen borde hafva någon större andel än den jag föreslagit.

Jag kunde visserligen vara tacksam mot Utskottet, då det åtminstone i någon mån gått mina uttalade önskningsar till mötes, derigenom att Utskottet föreslagit att af städernas anpart i bränvinsförsäljningsmedlen skulle fräntagas dem en del. Men jag kan omöjligt åtnöjas med Utskottets förslag, dels därför att Utskottet icke biträdt min i det föregående uttalade mening, och dels derföre att Utskottet bestämt den del, som kommunerna på landet skulle få, till ett alltför litet belopp. Genom ett dylikt tillvägagående skulle man i sjelfva verket låta hufvudfrågan blifva sväfvande, och hela frågan skulle dessutom, såsom den förste talaren yttrade, för framtiden hänga likasom ett damoklessvärd

*Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)*

öfver städerna. Jag tror att, när man skall gripa verket an, man bör göra det på ett temligen kraftigt sätt, så att man sedan kan under den allra närmaste tiden lemna städerna i ro och icke genom minskning i deras inkomster allt för ofta inverka störande på städernas finansiella förhållanden, utan att åtminstone någon plan för framtiden blir bestämd, så att städerna veta hvad de skola rätta sig efter.

Man har från göteborgsbänken sagt, att, då frågan senast förevar hos Riksdagen, och då det beslöts affåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t om ordnande af brännvinshandeln i ändamål att motverka missbruk af rusdrycker, det sannolikt varit många, som röstat för denna skrifvelse endast i det syfte, som min motion innehåller, nemligen att åstadkomma en rättvis fördelning af brännvinsförsäljningsmedlen mellan landsbygden och städerna; och för min del är jag fullt öfvertygad om att en stor del af Riksdagens ledamöter afgifvit sina röster för denna skrifvelse icke allenast för att vinna nyss anmärkta fördelning, utan derjemte i öfvertygelse derom att genom detta sätt att ordna skatten, nemligen vinstmedlens rättvisa fördelning, det verkliga syftmålet med skrifvelsen, ett kraftigt motverkande af rusdryckers missbruk, dermed skulle ernås, och för min del har jag äfven en sådan uppfattning af frågan. Det bör således icke heller förundra någon, att jag från min ståndpunkt väckt detta förslag, i synnerhet som jag varit ledamot i komitén, hvilken till Kongl. Maj:t inlemnade sitt betänkande för öfver fem år sedan. Man har erinrat emot mig, att det icke skulle vara lämpligt att vidtaga nu ifrågasatta partiella reform, då man nästa riksdag hade att vänta ett förslag i ämnet från Kongl. Maj:t. Jag har redan på förhand angifvit mina skäl mot ett sådant åskådningssätt, och jag tror mig hafva lemnat fullgiltiga skäl för min framställning, så att jag icke behöfver ingå i en vidare debatt derom.

I afseende å de brännvinsmedel, som tillfalla städerna, har den förste talaren anmärkt, att dessa egentligen icke kunde betraktas såsom några synnerliga inkomster för städerna, emedan de utgifter, som vållades städerna genom brännvinsförsäljningen, uppginge till sådana oerhörda belopp, att dessa inkomster i förhållande dertill blefve försvinnande små. I det afseendet ber jag endast få påpeka hvad jag i min motion omnämmt, nemligen att städernas inkomster af brännvinsförsäljningsmedlen utgjorde för försäljningsåret 1880—1881 sammanlagdt något öfver 4,000,000 kronor, hvilket varit förhållandet jemväl det derpå följande året, och jag tror att, om man också tager hänsyn till att någon olägenhet kan förefinnas för städerna till följd af brännvinshandeln, fördelarne af att ega nämnda stora inkomster i allt fall äro mycket öfvervägande. Man talar i öfrigt icke alls något om olägenheterna för landsbygden genom brännvinsförsäljningen i städerna. Säkert är emellertid, att dessa olägenheter icke äro så obetydliga, som mängden föreställer sig. En stor del, om icke största delen af de spirituösa drycker, som försäljas i städerna, uppköpes nemligen af landsbygdens invånare. De icke blott förtära spirituösa drycker på utskänkningsställena i städerna, utan föra äfven sådana med sig hem för att fylla det behof, som för närmaste framtiden kan förefinnas, hvilket är helt naturligt, då tillgång att få köpa dylika varor i allmänhet ej förefinnes på landsbygden. Det är således tydligt, att på detta sätt landsbygden har kånbara efterdyningar

af spirituösa uppköpen i städerna, i främsta rummet då personer på en gång uppköpa ett större quantum af denna vara, afsedt för egna behof någon längre tid. Till följd deraf, att, såsom jag förut nämnt, det icke finnes några närbelägna försäljningsställen på landet, der sådana drycker kunna erhållas, inträffar det ofta att, när det blir känt, att en dylik tillgång finnes, sällskaper och hvarjehanda tillställningar anordnas der omåttligt förtärande af rusdrycker förekommer, med ty åtföljande ordningar och andra obehagligheter. Den förste talaren har erinrat i detta fall, att det berodde på landsbygden att själf skaffa sig krogar. Men jag ber dock dervid få anmärka, att städerna genom den nuvarande bränvinslagstiftningen erhållit en fördel, som landsbygden icke fått, den nemligen, att städerna själfva få behålla största delen af den vinst, som uppkommer genom försäljningen af spirituösa drycker, och dertill kommer, att städerna kunna bilda bränvinsförsäljningsbolag, allt fördelar, som ej blifvit förunnade landsbygden. För min del är jag öfvertygad om att, derest landsbygden finge en så beskaffad rättighet och kunde likasom stadskommunerna stoppa vinstmedlen i sin egen ficka, landsbygden nog skulle i likhet med städerna vara mån om att förskaffa sig sådana försäljningsställen för utöfning af bränvinsförsäljningen, allra helst som landsbygden har redan under den nuvarande lagstiftningen, efter hvad jag förut erinrat, måhända lika stora och känbara olägenheter af denna försäljning, som om den funnes i kommunen, och hvarigenom landsbygdens invånare skulle undgå att, som nu är fallet, med högst betydliga belopp skatta till städerna, och det är just detta som är det mest betänkliga i hela den nuvarande lagstiftningen, nemligen det monopol — jag tvekar icke att begagna detta uttryck — som städerna fått i strid med uttryckliga stadganden i gällande grundlag. Det är i följd af detta monopol, som landsbygden får skatta så högst betydligt till städerna, som nu är fallet, och det är detta monopol, som vållar, att krogrörelsen slagit så djupa rötter inom städernas områden.

Hvad ytterligare angår den förste talarens anmärkning, att dessa medel skulle vara så obetydliga, så tror jag mig kunna visa, att de icke endast utgöras af de siffror, som synas i de statistiska uppgifterna om städernas vinst af bränvinsförsäljningen, utan af ganska stora summor bredvid, som icke synas i statistiken. Jag kan ingalunda klandra städernas myndigheter för detta tillvägagående, då de icke på laglig grund i detta fall kunna tilltalas; detta så mycket mindre, som jag icke kunnat inhemta huru vida några af de summor jag kommer att nämna, härleda sig från bolag, hvars vinstmedel blifvit underkastade granskning för tiden sedan det beslutats, att bränvinsbolagens vinstmedel skola underkastas revision; men en författning, som kan tillåta ett sådant oeffterrättighetstillstånd, den är i högsta grad klandervärd. Af bränvinskomitén infordrades emellertid från magistraterna i alla rikets städer uppgift å dels huru stor inkomst städerna hade af bränvinsförsäljningen, dels på hvad sätt denna inkomst användes. I dessa uppgifter ådagalade en del af vederbörande magistrater en förundransvärd oppriktighet, ty de redovisade icke blott de inkomster de egde att lagligen redovisa och af hvilka hushållningssällskapen och landstingen fått sina respektiva andelar, utan de uppgåvo dessutom ganska stora summor

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.*

(Forts.)

bredvid. Och man kunde icke utleta någon annan orsak till ett sådant öppet tillvägagående, än att städerna måste haft den uppfattningen af komiténs skrifvelse, att det gälde en aflösning af städernas inkomster af bränvinsförsäljningen, och att de, för att icke få aflösningen alltför lågt bestämd, således voro angelägna om att visa städernas alla inkomster på detta område.

Som tiden är långt framskriden, vill jag icke besvara Kammaren med en detaljerad redogörelse i detta afseende, ehuru den är ganska intresseväckande. Några siffror ber jag dock få meddela Kammaren, utvisande, enligt de af komitéen infordrade officiella uppgifterna, de belopp, som under olika tider under åren 1856—1876 åtskilliga städer erhållit, utom deras behållna och offentligen redovisade andelar af bränvinsmedlen.

Gå vi då först till staden Trelleborg, så har den under loppet af åren 1867—1875 »som gåfva af försäljningens vinstmedel» uppburit 37,106 kronor 38 öre. Förutom stadens behållna andelar af bränvinsförsäljningen åren 1867—1872 har Karlskrona stad af bolagens vinst erhållit tillsammans 112,906 kronor 5 öre, förutom en fond som af likartade vinstandelar bildats, och som vid 1876 års slut utgjorde 29,000 kronor. Sölvesborgs stad har åren 1865—1875 på samma sätt uppburit 21,000 kronor. Utaf staden Jönköping redovisades på detta sätt under åren 1862—1876 233,371 kronor; af Halmstad redovisades på samma sätt åren 1875—1876 31,349 kronor 76 öre; af Vexjö stad redovisades åren 1857—1876 289,953 kronor 41 öre; af Venersborg på samma sätt under åren 1866—1876 304,051 kronor 64 öre. För staden Strengnäs redovisas uti en särskild kolumn för hvarje af åren 1856—1872, utöfver hvad behållningen offentligen utvisar, ett belopp tillsammans 53,586 kronor 41 öre. Af Filipstad har också på samma sätt redovisats för åren 1856—1867 tillsammans 74,000 kronor samt dessutom under senare tiden en ganska akning svärd summa, som jag af uppgiften icke kan uppgifva bestämdt, och därför anser jag mig ej böra uppgifva något belopp. Jag vill tillägga, att en eller annan stad dessutom på liknande sätt uppgifvit mindre belopp, som jag icke anser mig nu böra nämna, men på samma gång torde jag få upplysa, att de af mig nu uppgifna beloppen, som ej offentligen redovisas, i vissa fall uppgå till högst betydligt högre belopp, än den behållning som redovisats, hvaraf landsingen samt hushållningssällskapen fått sina andelar. Af dessa meddelanden torde emellertid framgå, att de nämnda kommunerna icke hafva så obetydliga inkomster af bränvinsförsäljningen, utom de officiellt redovisade. Att bolagen samt innehafvarne af utskänknings- och minuteringsställen skänkt kommunerna dessa belopp, torde helt enkelt hafva sin orsak i det för utskänkningsrättighets erhållande fästade villkoret att innehafvare af sådan rättighet skall afstå en viss del af vinstandelen till den stads kommun, der den utöfvas, hvilket framgår åtminstone för en stad, der en antydning derom i bolagsordningen förekommer.

Beträffande dessa medels användande, så har så väl Utskottet som den förste talaren försäkrat, att inkomsten af bränvinsförsäljningen skulle användas för så synnerligen gagnande ändamål och till det allmännas bästa. Af de upplysningar, som komitéen i detta afseende erhållit, fram-

går, att användningen egt rum på mångahanda sätt. I de flesta fall hafva medlen ingått till kommunens gemensamma behof. För öfrigt hafva de användts till skatters betalande och till lindring af kommunalutskylderna, till städernas förskönande, till inköp af aktier i jernvägsföretag, till fattigvården, till löner och pensioner åt kommunernas tjänstemän, deribland magistratens ledamöter och betjente, till inköp af stadshus och hoteller, till aföning af stadens riksdagsman, o. s. v. Alla de lemnade uppgifterna innehålla dessutom åtskilliga andra upplysningar utaf högst märklig beskaffenhet, som jag ber få meddela Kammaren för att visa, huru en och annan stad uppfattat sin skyldighet att använda dessa medel. Uti den uppgift som inkom till komitén från staden Köping yttrar magistraten: »Slutligen tillåter sig magistraten omnämna, att Köpings stad för närvarande häftar för en icke obetydlig skuld, samt att Borgmästare och Råd af ålder egt rättighet att hålla stadskällare och att deraf åtnjuta hvad den kan importera».

Uti uppgiften för Sigtuna stad yttrar magistraten: »Härmed anser sig magistraten böra upplysa, att stadens Borgmästare sedan urminnes tid haft sig på lön anslagen stadskällaren och ett näringsställe, och att rättigheten till dessa näringsställen under de 6 första af ifrågavarande försäljningsår 1855—1861 varit åt staden upplåten, samt under de derefter följande åren allt intill den 1 Oktober 1876, af Borgmästaren utarrenderats till enskilda personer; varande dessa rättigheter upptagna i kolumnen »med burskap eller privilegium». Under den första treårsperioden uppbar Borgmästaren därför ur stadskassan 450 kronor och under den andra treårsperioden 600 kronor, hvarefter han haft i arrende för dem, de tre första åren 625 kronor och sedermera allt framgent 800 kronor, allt för år räknadt, hvadan staden såsom skyldig att aföna sina tjänstemän förutom de i denna uppgift upptagna inkomster af bränvinsförsäljningen, måste anses hafva haft årlig inkomst deraf, motsvarande den, som Borgmästaren å lön salunda tillgodonjutit.»

I icke så få fall, torde vår nuvarande försäljningslag kringgåås äfven på landsbygden, och inkomster i åtskilliga fall jemväl på samma sätt som i städerna beredas kommuner på landet, men någon officiel uppgift derom förefans ej hos bränvinskomitén, hvadan jag ej i detta fall kan lemna några upplysningar.

Nu öfverlemnar jag till Kammaren att bedöma, huruvida städernas inkomster genom bränvinsförsäljningen väl användas, eller huruvida detta användningssätt står i strid med försäljningslagen, som säger, att bränvinsmedlen skola användas till för kommunen nyttiga ändamål; för min del tror jag, att man i vissa fall kan vara tveksam om dessa medel användas så väl som de i allmänhet borde användas. Jag ber emellertid få fästa Herr Statsrådet och Chefens för Finansdepartementet synnerliga uppmärksamhet på dessa uppgifters innehåll, då frågan om ny bränvinsförsäljningslag företages till behandling hos Kongl. Maj:t för att hos Riksdagen framläggas.

Jag tror således, att de bidrag, som tillflyta städerna, äfven af denna anledning böra minskas, samt att det med stort skäl kan ifrågasättas och yrkas, att landsbygden erhåller större andel af dessa afgifter än hvad hittills varit fallet. Då man jemför de belopp, som hittills

Angående vilkoren för försäljning af bränvin.
(Forts.)

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

ingått till städerna, är skälet för ett sådant stadgande ännu mer i ögonen fallande.

Jag skulle hafva mycket mera att tillägga, dels i anledning af de upplysningar i denna fråga, som jag inhemtat i komitén, och dels för att besvara de föregående talarne; men jag föreställer mig, att Kammaren vid denna sena timma på natten helst ser att jag slutar, och jag gör nu detta med yrkandet om bifall till min motion i något förändrad form, så att förslaget kan intagas i författningssamlingen, men med bibehållande af samma innehåll som motionen. Jag tager mig således friheten yrka, att utaf de afgifter, som enligt denna förordning inflyta för minuthandel med eller utskänkning af bränvin i stad, äfvensom af den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, behålle staden tre tiondedelar.

Återstoden, äfvensom afgifterna från socknar på landet inbetalas till landtränteriet. De till landtränterierna influtna medlen öfverlemnas till Statskontoret, hvaraf staten erhåller en tiondedel, rikets samfliga landsting samt de städer, som ej i landsting deltaga, två tiondedelar, och hushållningssällskapen en tiondedel. Återstoden, sex tiondedelar, tillfaller såväl staden som landskommunerna i riket. De landstingen samt städer, som ej i landsting deltaga, hushållningssällskapen och kommunerna tillkommande andelar, fördelas af Statskontoret efter folkmängden. Hvad stad eller socken sålunda tillfaller användes till kommunala behof inom staden eller socknen.

När enligt § 23 rättighet meddelas till bränvinsutskänkning på passagerarefartyg, skola derfor belöpande utskänkingsavgifter uppbäras i den stad eller kommun, hvarest rederiet har sitt hufvudsäte.

Jag anhåller om proposition på bifall till detta förslag.

Med Herr Sven Nilsson instämde Herrar *C. Carlson* och *Marcuson*.

Herr Rubenson: Ett par föregående talare hafva redan erinrat Kammaren derom, att den komité, som nedsattes 1877, hade det af Riksdagen själf uppgifna syfte, att söka åstadkomma ett kraftigare skydd mot rusdryckers missbruk. Nu har den talare, som nyss före mig hade ordet, redan innan den allmänna demaskeringen skett, afkastat masken, i det han sagt, att hans mening med beslutet om komitén egentligen gick ut på att minska städernas inkomster af bränvinsförsäljningen och att detta också var majoritetens mening i denna Kammare. För min del vill jag gerna tro på rättigheten af Herr Sven Nilssons uppgift i hvad honom själf angår, men jag betviflar på det allra högsta, att detta varit meningen inom majoriteten i denna Kammare. Ty jag tillerkänner icke Herr Sven Nilsson något vitsord att tala å denna Kammares majoritets vägnar i bränvinfrågan. Att han varit mycket upprigtig, därför bör man hålla honom räkning, ty upprigtighet är ju en dygd, och möjligt är, att han i många andra frågor kan få majoritet i denna Kammare, något som jag till en viss grad medgifver; men att han någonsin i framtiden skall få majoritet för sig i afseende å bränvinshandelns ordnande, derpå tviflar jag.

Den komité, inom hvilken Herr Sven Nilsson var ledamot, tog saken från den allvarliga sidan: man sökte öfvervåga på hvad sätt man

skulle kunna åstadkomma en förbättring i de förhållanden i afseende å rusedryckers missbruk, som då enligt Riksdagens åsigt rådde inom landet. Som herrarne veta, kom man icke till någon enighet inom komitén. Majoritetens mycket förkättrade förslag gick emellertid äfven ut på att stäffa de missbruk, om hvilka Herr Sven Nilsson talat och som onekligen förekommit inom landet, nemligen att kommunerna icke ärligt redogjorde för de medel, som influtit i deras kassor för bränvinsförsäljningen. Det var naturligtvis icke någon allmän regel, att dessa missbruk egde rum, men de förekommo på vissa orter. Herr Sven Nilsson har dock glömt att omtala en sak, den nemligen, att dessa missbruk herskade icke allenast inom städer, utan äfven inom landskommuner. Jag tror derföre, att dessa kunna qvitta med hvarandra; och just derföre, att dessa missbruk egde rum så i stad som på landet, ansåg majoriteten inom komitén, att man borde stadga sådana garantier, att dylikt icke behöfde vidare befaras; just derföre öfvergaf man bolagsformen och gjorde bränvinshandeln till en kommunerna åliggande angelägenhet med deraf för dem följande moraliskt ansvar, så att de icke skulle kunna dölja sig bakom bolagens rygg. Erfarenheten hade visat, att bolagsformen haft till följd, att man ansåg sig kunna styra och ställa huru man ville. Blevde bränvinshandeln deremot äfven till namnet en kommunal angelägenhet, förestälde komitén sig, att förhållandena skulle förbättras, hvarjemte komitén på sådant sätt kunde realisera den tanken, att landskommunerna i detta afseende borde underkastas samma former som städerna. Man uppställde derföre samma vilkor äfven för landskommunerna och genomförde detta på det sätt, att landskommunerna skulle få samma rätt att ordna sin bränvinshandel som städerna.

Detta var hufvudpunkten i komiténs förkättrade förslag, men dermed nöjde sig komitén icke. Efter moget öfvervägande ansåg komitén nemligen, att det icke var riktigt, att så stor del af bränvinsafgiften skulle stanna uteslutande hos stadskommunerna och gjorde derföre, efter mitt sätt att se saken, ett ganska rättvist förslag till jemkning lands- och stadskommunerna emellan. Man frantog stadskommunerna ett icke obetydligt belopp och lemnade det till landskommunerna och, för att förebygga allt sken af att städerna skulle vilja oekra på lasten, satte man en viss bestämd gräns, utöfver hvilken inkomsterna af bränvinshandeln icke finge stanna hos kommunerna. Då jag hörde till komitén och deltog i majoritetens beslut, kunna herrarne således finna, att jag icke är obenägen att åvägabrinda en fördelning af bränvinsförsäljningsafgiften mellan lands- och stadskommuner, men deraf följer dock icke, att jag kan vara med om föreliggande förslag. Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet yttrade i fjor till statsrådsprotokollet och har äfven i år förnyat samma uttalande, att han för sin del ansåg, att ingen del af bränvinsförsäljningsinkomsten borde ingå till statskassan, utan att han i det hänseendet ville inskränka sitt blifvande förslag till att göra en fördelning deraf kommunerna emellan. Vidare har han ganska tydligt lätit förstå, att han icke vill i väsentlig mån afvika från den grund, nu gällande bränvinslagstiftning innehåller. I den senare punkten har Herr Sven Nilsson i sin motion förklarad initiativet böra tillkomma Kongl. Maj:t. För hans egen skull hade

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.*

(Forts.)

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.

(FRTS.)

jag önskat, att han varit konsekvent och låtit Kongl. Maj:t taga initiativet äfven i den andra delen, men väntan blef honom för lång och, sedan han dertill erhållit understöd af Herr Johan Johanssons i Bergsäng saftiga penna, undrar jag icke så mycket på, att han åter erhållit nytt mod och vidhåller sitt gamla yrkande.

Låt om oss se hvad Utskottet nu gjort. Utskottet har i sin motivering förklarad, att kommunerna på det hela taget på ett nyttigt sätt använt inkomsterna af bränvinsförsäljningen, och vidare yttrar Utskottet, att det är betänkligt att gå allt för brådstörtadt till väga. Slutligen säger Utskottet, att vi böra noga akta oss att vid fördelningen ställa så till, att städernas intresse, att vid försäljningen hålla ordning, slappas. Efter sådana premisser skulle man väl hafva trott, att Utskottet i sitt förslag skulle hafva gått betänksamt till väga, men, åtminstone efter mitt sett att se saken, har Utskottet icke gjort detta. Jag vill icke så mycket klandra Utskottet derföre, att det sökt och velat förorda en annan fördelning af dessa inkomster kommunerna emellan, men jag klandrar Utskottet derför, att det framlagt ett så illa hopkommet förslag. Utskottet säger icke, hvilket dock ovilkorligen varit dess skyldighet, hvad det är för hufvudmål, man vill vinna, utan förklarar uttryckligen, att det nu framlagda förslaget endast är ett öfvergångsförslag.

Man begär tillmötesgående från städernas sida och fordrar af dem, att de godvilligt skola lemna från sig en del af sina inkomster och detta är jag öfvertygad de äfven skola gå in på, men man säger dock icke, huru mycket man begär och det borde dock kunna fordras. Herr Sven Nilsson såsom reservant inom bränvinskomitén förfor på helt annat sätt. Han förklarade, att den ersättning, han ville tillerkänna städerna, var så och så stor och så och så mycket af sina inkomster skulle de successivt afstå intill en uppgifven gräns. Detta är rent spel. Att deremot säga, att vi ämna nu beröfva städerna en del af deras bränvinsförsäljningsinkomster, men det vi nu taga är icke allt, utan vi komma framdeles att taga mera, deri kan aldrig ligga billighet och rättvisa. Utskottet har i sina tabeller framställt fyra olika alternativ, jag skulle vilja kalla dem för fyra olika slags såser, som Utskottet tillredt, utan att dock bestämdt säga, i hvilken af dessa såser städerna skola stekas.

Vidare har Utskottet ovilkorligen begått ett fel genom att till grund för sina beräkningar lägga uppgiften angående städernas inkomster af bränvinshandeln under året 1880—1881. Om herrarne behagade kasta en blick på den tabell, som en reservant låtit upprätta öfver Stockholms stads inkomster och utgifter för bränvinsförsäljningen under femårsperioden 1877—1883, skulle herrarne finna, att der skyldrar för tiden från den $\frac{1}{10}$ 1880— $\frac{30}{9}$ 1881 ett exceptionellt högt bruttobelopp af 1,517,931: 05, hvilket belopp för tiden från $\frac{1}{10}$ 1882— $\frac{30}{9}$ 1883 nedgått till 1,002,971: 91 eller med nära 50 proc. Det må visserligen vara sant, att denna betydliga nedgång till någon del varit beroende på den våldsamma konkurrens, staden under nämnda tid haft att bestå; men äfven om man anslår förlusten af denna konkurrens till 200,000 kronor, så återstår dock det glädjande faktum, att minskningen i öfrigt utgjort 300,000 kronor, beroende på minskad förbrukning här likasom å andra orter.

För min del har jag på den korta tid, som varit mig tillmätt, icke varit i tillfälle att närmare studera Utskottets förslag, men så mycket har jag emellertid deraf funnit, att detsamma icke är synnerligen väl genomtänkt. Jag vill till exempel fråga, hvartill det skall tjena, att medlen skola skickas till Statskontoret för att, sedan deras fördelning blifvit uträknad på papperet, sändas åter till landtrakterna. Om Utskottet hade bättre tänkt öfver saken, så hade Utskottet troligen kommit till ett enklare förfaringssätt.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Vidare förekommer den omständighet i hvad angår beräkningen af fördelningen af inkomsterna åtminstone för Stockholms stad, att det icke rimligtvis går an att endast beräkna bruttointkomsten, då der förekommer ett så stort afdrag, som ända till 110,000 kronor för pensionering af personer, hvilkas äldre rättigheter inlösts för att möjliggöra bränvinshandelns ordnande genom öfverlåtande på bolag. Man vill, såsom det synes, lägga beslag på en del af vinsten, men icke deltaga i denna omkostnad, som just möjliggjort samma vinst.

Jag har aldrig för min del kunnat finna något rationellt skäl för att gifva landstingen större vinstandelar, än de för närvarande hafva; jag kan godt förstå, att man vill bereda landsbygdskommunerna en större andel i inkomsten af försäljningen, då en betydlighet deraf beror på konsumtion af deras invånare, äfven om den icke, åtminstone ej för Stockholm, kan medgifvas utgöra så stor andel, som Herr Sven Nilsson uppgifvit. För landstingen åter finnes alldeles icke detta skäl, ty de supra ju icke.

Jag har redan låtit herrarne förstå, att jag för min del skall vara med om ett förslag till fördelning af bränvinsförsäljningsinkomsterna, men dock icke på andra vilkor, än i sammanhang med ordnandet af bränvinsförsäljningslagstiftningen. Först då har man säkerhet för att hvad som göres verkligen blir bestående. Vidare vill jag, att slutmålet blir definitivt bestämdt och att man icke plockar från städerna den ena styfvern efter den andra. Jag har så mycket större skäl att påyrka, att frågan om afgifternas fördelning ej må föregå behandlingen af frågan om försäljningslagen i sin helhet, som min erfarenhet från bränvinskomitén varnar för faran att icke börja i den rätta ändan. Der började man nemligen med afgifternas sammanslagning i stället för att först tillse, huru med försäljningen bör ordnas, hvarigenom ett gynnsamt resultat af komiténs arbeten möjliggjorts. Genom att börja på sätt, som skett, förvreds hela komitéarbetet.

Jag skall slutligen be att få göra en erinran derom, att, om man går allt för våldsamt till väga emot städerna i denna fråga, det blir en ovillkorlig följd, att åtminstone på många ställen intresset för bolags bildande kommer att slappas och man återgår till den gamla metoden att på auktion utbjuda försäljningsrättigheterna. Följden deraf åter blir, att det blir sämre ställt med bränvinshandeln och att de, som nu hafva en större eller mindre del af inkomsten, få denna minskad. Far man deremot varligt fram och låter städerna behålla hvad dem skäligen tillkommer, så har man utsigt att de af mig befarade följderna icke skola visa sig.

Jag yrkar afslag å Utskottets betänkande.

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

Herr E. G. Boström: Jag skall be att till en början få anmärka en felaktighet i redaktionen af Utskottets förslag. Det heter i andra stycket: »Stockholms stad behålle tre fjerdedelar och aflemne den återstående fjerdedelen till Statskontoret». Nu skulle man möjligen af det sammanhang, hvori denna bestämmelse står med stycket i öfrigt, kunna tro, att den endast skulle gälla hälften af vinsten eller återstoden efter det staden i enlighet med hvad som är föreslaget i första stycket först för sig aftagit ena hälften. Men om man läser betänkandet, skall man finna, att Utskottets mening här varit, att Stockholms stad skulle behålla tre fjerdedelar af *hela* sin vinst. Denna tvetydighet skulle emellertid hafva förekommit, om, såsom sig bort, de af mig citerade orden bildat ett ensamt stycke för sig.

Hvad den siste talarens anmärkningar emot Utskottets förslag beträffar, så får jag säga, att de förefalla mig något egendomliga. Han erkänner först, att en minskning af städernas inkomster af bränvinsförsäljningsmedlen bör ega rum, vidare säger han, att Finansministern i sitt anförande tydligt gifvit tillkänna, att han icke ämnar föreslå några väsentliga ändringar i vår bränvinslagstiftning, men trots detta finner den ärade talaren icke skäl att nu gå in på någon åtgärd i den af Utskottet föreslagna riktningen, utan han vill vänta dermed, till dess ett förslag till förändrad bränvinslagstiftning i sin helhet blir från regeringen framlagdt. Troligen kommer han dock äfven då att finna på några andra svarigheter för att förhindra sakens genomförande. Han önskade att få veta det slutliga målet, hvartill man syftade. Men, mine herrar, jag hemställer, om det kan vara möjligt att på förhand uppgifva detta, speciellt när det gäller en fråga sådan som denna. Han klandrade äfven i sammanhang dermed Utskottet för det att det i sitt betänkande om sitt förslag begagnat uttrycket öfvergångsförslag. Men då det ligger i sakens natur, att förslaget ej kunde afse en definitiv lösning, följer ock häraf, att det måste vara ett öfvergångsförslag, och det förefaller mig alldeles likgiltigt, om sådant varit i betänkandet uttryckligen påpekadt eller ej. Hvad beträffar, att han liknade de fyra vid betänkandet fogade tabellerna vid fyra olika såser, i hvilka städerna skulle stekas, så har Utskottet haft helt naturliga skäl att upprätta dessa tabeller. Man kunde nemligen i en sådan fråga icke endast uppställa några grunder, efter hvilka fördelningen skulle verkställas, det var ock nödvändigt visa, huru resultatet af fördelningen skulle blifva, hvilket Utskottet genom benäget biträde från Statistiska Centralbyrån ock blifvit i tillfälle till. När så vid en fördelning efter folkmängden det visade sig, att städernas inkomster allt för mycket reducerades, upprättades andra, hvarigenom de bibehållas vid större, och det borde deraf framgå, att Utskottet ingalunda velat komma åt städerna, utan tvärtom vinnlagt sig om åstadkommandet af ett moderat förslag. Det är för öfrigt gifvet, att i en sådan fråga som denna, der man ej har annat att gå efter än det personliga tycket, skall mången finna det förslag allt för billigt, som Herr Rubenson finner vara våldsamt. För min del hade jag dock väntat, att han snarare skulle gifvit Utskottet ett erkännande för moderation än beskylla det för våldsamhet. Anmärkningsvärdt är också, att ingen af reservanterna påyrkat, att städerna skulle fränkännas större andel af vinsten än hvad Utskot-

tet föreslagit. Herr Rubenson nämnde också, att man gjorde orätt uti att tala om städernas bruttovinst och icke på samma gång tänka på hvad de måste betala i lifstidsräntor m. m. till personer, som afstått sina försäljningsrättigheter. Här vid lag ber jag få fästa uppmärksamheten uppå, att Utskottet icke kunnat taga hänsyn till andra afdrag än dem, som författningen känner till, och den känner icke till dessa afdrag. Slutligen yttrade han, att det skulle ligga något vilseledande deri, att Utskottet till grund för sina beräkningar lagt förhållandena försäljningsåret 1880—1881. Detta har sin naturliga orsak deri, att det är det sista år, för hvilket fullständiga officiella siffror föreligga. Det är dessutom fullkomligt likgiltigt, om man vid uppgörande af beräkningar af det slag, som tabellerna innehålla, då man endast vill finna relationen — förhållandet — mellan olika förslag, tager till utgångspunkt den ena eller andra siffran. Utskottet har ju dessutom vid betänkandet fogat en annan tabell, utvisande bränvinsmedlens belopp och fördelning under en längre följd af år, så att nog tyckes Utskottet hafva förebragt tillräcklig utredning i det hänseendet.

Vänder jag mig nu emot Herr Sven Nilsson. så torde jag, för att bemöta hans anmärkning om lämpligheten af att staten får andel af försäljningsafgifterna, endast behöfva hänvisa till Herr Finansministerns yttrande i frågan. Emellertid innebär hans förslag, i fråga om huru stor andel af försäljningsmedlen städerna skulle få behålla, en ren orimlighet och skulle säkerligen, om det genomfördes, komma att hafva till följd, att åtminstone i de smärre städerna inga bolag för bränvinsförsäljningsrättighetens öfvertagande komme att bildas, utan att denna rättighet såsom förut komme att utbjudas på auktion, då enskilda personer, eller bakom dem bolag eller städerna sjelfva, komme att taga hela vinsten, så att ej något blefve att dela.

Så vidt jag kan förstå, har frågan emellertid genom Första Kamarens beslut denna gång fallit, och jag har endast velat visa, att Utskottet icke vid uppställandet af sitt förslag gått så bröstganges till väga, som man velat påstå.

Herr Joh. Johansson i Bergsäng: Då jag för min del så till vida har biträdt Utskottets förslag, att jag varit med om att redan nu vidtaga åtgärder för att från städerna indraga en tiondedel af de afgifter, som till dem inflyta för bränvinsförsäljningen, har jag gjort det af samma skäl, som bestämt Utskottet vid framläggandet af sitt förslag, nemligen att jag velat betrakta detsamma blott såsom ett öfvergångsförslag. Men på samma gång jag det gjort, har jag äfven velat anse samma förslag såsom en sporre till att det länge utlofvade och väntade förslaget till en ny fullständigt omarbetad försäljningslag måtte hastigare framkomma, än det eljest möjligen torde komma att göra. Vi hafva här i afton från statsrådsbanken fått ett halft löfte om att det möjligen kan komma redan till nästa riksdag. Herr Finansministern sade nemligen, att, hvad på honom berodde, saken skulle så ordnas, att den ju för dess hellre skulle komma under Riksdagens pröfning. Jag vill då hoppas, att icke några oförutsedda omständigheter, som synas hafva föranledt, att denna lag icke i år framkommit, skola förhindra, att densamma framläggas för nästkommande Riksdag.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.*

(Forts.)

Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.

(Forts.)

Herr Statsrådet ville med afseende å de anmärkingar, som i min och mina kamraters reservation framstälts derom, att förslaget ej framlagts redan till 1883 års riksdag, göra den erinran, att detta skulle hafva varit så godt som omöjligt, därför att skattekomitén då hade att yttra sig öfver frågan, men jag ber att härvid få erinra, att skattekomitén afgaf sitt betänkande redan i September 1882, så att från det hållet åtminstone icke hinder kunde möta att redan för 1883 års Riksdag framlägga förslaget. Jag vill vidare erinra derom, att man ganska länge i början på sistnämnda riksdag väntade den nya lagen, och att det var först i Februari månad, som man i Bevillnings-Utskottet fick ett slags officiel förklaring, att vederbörande icke funnit lämpligt att då framlägga densamma. Det kan vara onödigt att här närmare redogöra för skälen, hvarföre den då icke skulle komma; ett faktum är, att den ej kom. Hvad som föranledt att den ej framlagts *i år*, har jag tillåtit mig antyda i en utskottsbetänkandet vidfogad reservation, och då denna antydning ej blifvit direkt motsagd, vill jag tro, att förhållandet eger sin fulla rättighet. Jag vill derföre ånyo upprepa min förhoppning, att icke sådana hinder, som i år föranledt dröjsmål, skola föranleda, att förslaget äfven nästa år ej skulle komma att framläggas.

Det har här i afton yttrats, att framläggandet af motionärens förslag mera synes vittna om ett kraftigt nit för en jemn fördelning af afgifterna, än om något annat. Ja, på sätt och vis, kan detta nog vara sant, men samma talare, som yttrade detta, tillade på samma gång, att han fann det motbudande att tala om dessa afgifter; han ville nemligen kalla de inkomster, som städerna draga af brännvinsförsäljningsmedlen, snart sagdt ömkliga, för att icke säga något värre — han hade gerna kunnat säga ordet fullt ut och kalla dem syndapenningar. Det är derföre, att jag för min del hyser samma uppfattning i detta hänseende, som jag i min reservation velat förbehålla dessa medel åt staten i första rummet och ej, såsom Utskottet föreslagit, lemna dem till fördelning mellan landstingen, hushållningssällskapen och landskommunerna. Jag skulle till och med hafva velat gå ett steg längre i samma riktning. Jag skulle nemligen, på samma gång jag önskade, att den tiondedel, som afsetts att från städerna indragas, inginge till statsverket, hafva velat, att de medel, som redan utgå till landsbygdens kommuner, fått göra sällskap till statsverkets kassa. Ty om man vill och tror sig genom en ny försäljningslag kunna åstadkomma hvad som hufvudsakligen afsågs genom 1877 års skrifvelse, nemligen en inskränkning i rusdryckernas konsumtion, är det nödvändigt att, så vidt möjligt är, lägga all den inkomst, som handeln med dessa varor bereder, i statens händer, på det att staten skall, oberoende af de intressen, som från kommunerna vilja göra sig gällande, kunna ordna denna sak på ett för den allmänna sedligheten och nykterheten lyckligt sätt.

Den förste talaren i detta ämne under aftonens lopp uppehöll sig i synnerhet dervid, att man i Utskottet likasom i reservationen icke förstått att skilja försäljningsafgifterna från de *vinstmedel*, som brännvinshandeln medför. Ja, detta är mycket sant. Olyckan är verkligen den, att de medel, hvarom nu är fråga, bestå af två slag, nemligen brännvinsförsäljningsafgifter, hvilka egentligen äro skatter, och bolagens vinstmedel. På samma gång jag inom Utskottet yrkat, att dessa medel

skulle ingå till statsverket, har jag dock velat kvarstå på den ståndpunkt, som jag med majoriteten inom skattekomitén intog, då den föreslog, att försäljningsafgifterna skulle så småningom indragas till statsverket, men att vinstmedlen skulle, såsom nu, fördelas mellan kommunerna, landstingen o. s. v. Man ville åtminstone der göra en bestämd och väsentlig skilnad mellan försäljningsafgifterna och vinstmedlen. Derföre kan jag såsom reservant icke taga så mycket åt mig af den anmärkning, han framställde, att man nu vill indraga äfven vinstmedlen till statsverket, ty, i det skick frågan förelåg, var icke annat att göra, än att för det hela förorda en så billig indragning som möjligt, och, då det tillika blott var fråga om ett öfvergångsförslag, att söka sätta dessa afgifter och vinstmedel så att säga i taka händer.

Enligt min mening bör det stå Riksdagen öppet att, när en gång det väntade bränvinsförsäljningsförslaget kommer, söka ordna saken på sådant sätt, att man blir någorlunda belåten å ömse sidor, och så, att det åtminstone icke skall möta något hinder från landskommunernas sida att få en billig förändring till stånd, hvilken deremot antagligen skulle mycket försvåras, om icke omöjliggöras, i händelse Utskottets förslag bifölles.

Den sena timmen på aftonen gör, att jag knappast kan uppehålla mig vid en del saker, som lämpligen vid en öfverläggning sådan som denna borde vidröras, men jag ber dock att få omnämna några siffror, som möjligen i sin mån kunna förklara, hvarföre just den föreliggande frågan mötes från vissa håll af en sådan oro och uppmärksamhet. Vi hafva i dag på förmiddagen hört talas om det intresse för egna fördelar, som jordägareklassen söker bereda sig genom en liten afskrifning på grundskatterna och lindring i rust- och rotehållarnes besvär. Man har i detta hänseende icke allenast talat om, utan äfven skarpt klandrat det enskilda intresse, som skulle ligga bakom en sådan skattelindring. Jag förmodar, att vi skulle kunna använda denna sats äfven å nu föreliggande fråga, och dervid säga, att det kanske är ett lika stort intresse, som ligger bakom den samma och som söker att på bästa möjliga sätt bevara egna fördelar. Att detta intresse icke är litet, ber jag att få med några siffror ådagalägga. Om man fördelar det uppskattade värdet af grundskatterna samt rust- och rotehållsbesvären, utgörande enligt skattekomiténs beräkningar omkring 10,200,000 kronor, på landsbygdens befolkning, sådan denne var år 1880, belöper sig på hvarje person 2 kronor 63 öre. För att nu visa, hvilket intresse städerna möjligen kunna hafva af att sitta i orubbadt bo i fråga om bränvinsmedlen, vill jag göra samma beräkning äfven i afseende å dessa medel. Det visar sig då — om man tager de sista uppgifter, som föreligga, eller för försäljningsåret 1880—1881 — att städernas andel i bränvinsmedlen uppgick till något öfver 4 millioner, och fördelar man detta belopp på städernas 690,000 invånare, belöper sig på hvarje person 5 kronor 90 öre, det vill säga något mera än dubbelt af hvad belöpte utaf grundskatter och indelningsverk på hvarje person å landsbygden. Det är nu visserligen sant, att, såsom man anmärkt, bränvinsförsäljningsmedlen för året 1880—1881 uppgingo till ett ovanligt högt belopp, men tager jag hänsyn till förhållandena under åren 1875—1879 och ännu mera året 1879—1880, så blir beloppet i alla fall så stort, att det ändå räcker

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.*

(Forts.)

Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.

(Forts.)

till omkring 5 kronor å hvarje person. Vid sådant förhållande tror jag mig hafva visat, att det intresse, städerna kunna hafva i att icke behöfva släppa efter någon del af dessa brännvinsmedel, kan hafva sin ganska tydliga och, låtom oss öppet säga det, ganska sjelfviska anledning.

Jag har, såsom redan är sagdt, för min del yrkat på, att den ifrågasatta indragningen af städernas brännvinsmedel skulle tillgodokomma statsverket. Jag tror mig hafva giltig anledning härtill i, bland annat, ett beslut i en annan fråga, som Riksdagen nyligen fattat. Kamrarne hafva nemligen sammanstående beslutat med anledning af en inom denna Kammare väckt motion att begära en utredning angående arbetares försäkring mot olycksfall o. s. v. Jag undrar, om man, i fall man på allvar skall börja tala om statssocialism och således företaga en undersökning om orsakerna till de olägenheter, man genom ålderdoms- och olycksfallförsäkringar söker afhjelpa, icke då skulle finna att dessa orsaker äro att söka just i tillfällena att på mer eller mindre lämpligt sätt åtkomma rusdrycker, och att det varit just missbruket af rusdryckerna, som föranledt, att man ur statens synpunkt nödgats taga denna försäkringsfråga i betraktande. Om så är förhållandet, skulle det då icke vara lämpligt, att just ur denna grumliga källa, brännvinsfloden, söka bereda inkomster för ifrågavarande ändamål, och vore det då icke äfven lämpligt, att hvad man nu vill indraga från städerna finge för sådant ändamål i främsta rummet användas? Jag tror, att den saken är ganska beaktansvärd och väl förtjenar att icke läggas alldeles å sido.

Man har äfven talat om städernas dyra fattigvård och andra kostnader, hvilka stodo i visst samband med brännvinsförsäljningsrättigheterna. Ja, detta är fullkomligt sant, men det kan vara fråga, om icke äfven fattigvården på landet i lika fullständig grad leder sitt upphof från just samma källa, från hvilken städerna vilja härleda sin fattigvård. Ville man i detta hänseende anställa en jämförelse mellan städerna och landsbygden och dervid taga hänsyn till att förmögenheten är mera utbredd i städerna än på landsbygden, undrar jag, om icke fattigvårdskostnaden i de flesta städerna ställer sig vida billigare än på landsbygden. Jag skall be att få illustrera denna förmodan med ett exempel, som jag vill taga från den största af våra stadskommuner, nemligen Stockholm. Bevillningen för egendom och inkomst utgjorde der för ett af de sista åren icke mindre än 640,000 kronor och fattigvårdskostnaden i sin helhet uppgick samtidigt till omkring 850,000 kronor. Fördelas nu denna fattigvårdskostnad på bevillningen, så visar det sig, att hvarje bevillningskrona motsvarar en fattigvårdskostnad af omkring 1 krona 30 öre, om nemligen denna fattigvård skall ersättas utan tillhjälp af några andra inkomster. Om man konverterar denna kostnad enligt landsbygdens fyrkalsberäkning, så skall man finna, att på hvarje fyrk skulle belöpa en fattigvårdskostnad af 13 öre. Men jag vågar hemställa till något hvar bland Kammarens ledamöter från landsbygden, hur många kommuner på landet finnas väl, som äro i den lyckliga ställning, att de slippa undan med 13 öre pr fyrk till fattigvården?

Jag skulle för öfrigt kunna illustrera nu antydda förhållanden med åtskilliga andra siffror, men då jag nyss lofvat, att icke upptaga Kammarens tid för länge och timmen redan är långt framskriden, skall jag

inskränka mig till att, i det skiek frågan nu föreligger, yrka bifall till den af mig med flere afgifna reservationen med den redaktionsförändring rörande andra momentet, som redan af Utskottets vice ordförande i fråga om Utskottets eget förslag blifvit framställd, nemligen att föreskriften derom, att Stockholms stad skall behålla tre fjerdedelar af försäljningsmedlen och den återstående fjerdedelen aflemnas till Statskontoret, hvilken föreskrift af misstag kommit in i detta moment, skall utbrytas och utgöra ett särskildt och fristående stadgande.

Jag yrkar således bifall till min reservation med den förändringen.

Häruti instämde Herrar *Assarsson, J. P. Nilsson, P. M. Larsson* och *Göransson*.

Herr Ekenman: Under den debatt om grundskatternas afskrifning, som nyss slutat, yttrade en talare, att det syntes honom, att man vid afgörandet af slika frågor icke borde taga allt för mycken hänsyn till de grunder, hvarifrån de utgå och den utredning de fått; utan snarare taga i betraktande hvad rättvisa, billighet och statsmannaklokhet bjuda. Om man gifver honom rätt i denna hans uppfattning, förmodar jag, att han och de med honom liktänkande skola gifva mig rätt deri, att man också i denna fråga, som nu föreligger till afgörande, i första rummet böra taga hänsyn till rättvisa, billighet och statsmannaklokhet. Gör man det, så är jag för min del förvissad derom, att denna frågas lösande icke skall möta allt för stora svårigheter.

Vid 1854 års riksdag, då Rikens Ständer fattade beslut i bränvinsfrågan, hvilket beslut sedermera fick form i 1855 års förordning, afgjordes i sammanhang dermed äfven, huru skulle tillgå med fördelningen af bränvinsförsäljningsavgifterna. Motivet för att kommunerna skulle erhålla en del af dessa avgifter var påtagligen det af Utskottet nu afgifna, och det blef af en talare i dåvarande bondeståndet uttryckt i ordalag så märkliga, att de enligt mitt förmenande borde förvaras äfven i det protokoll, som nu föreligger. Han yttrade nemligen bland annat: »Om man fördyrade bränvinet genom avgifter vid försäljningen och dessa tillföle kommunerna, så skulle på detta sätt drinkaren få förskottsvis bidra till sin framtida försörjning.» Målet med och motivet för stadgandet vore således, att de avgifter, som tillfalla kommunerna, skulle utgöra en ersättning för det ökade besvär och den tillsyn kommunernaingo i följd af bränvinsutskänknigen. Nu är ju förhållandet, såsom Utskottet säger, att under tidernas lopp dessa avgifter och den del deraf, som tillfaller städerna, ökats på ett sätt, som man icke kunde förutse, då 1854 års beslut fattades. I följd häraf och äfven af intresse för nykterheten är det således af vigt, att en revision af nu gällande försäljningslag eger rum. Riksdagen har också hos Kongl. Maj:t anhållit om en sådan revision, hvilket haft till följd, att en komité för detta ändamål blifvit tillsatt, och det torde väl få anses utan våda kunnat anstå med reglerandet af denna särskilda fråga till dess saken i sin helhet kommit under ompröfning. Dermed må emellertid vara huru som helst, så anser jag dock, att när man till afgörande företager frågan om fördelning af försäljningsavgifterna, hänsyn måste tagas till den omständigheten, huru den öfverskjutande delen af afgiften, hvilken

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

icke erfordrats för afhjelpande af den ökade fattigvården, blifvit använd, ty detta spelar enligt mitt förmenande en ganska vigtig roll vid afgörandet af denna fråga. Det torde icke vara för Kammaren obekant, att städerna vid användandet af dessa afgifter ingalunda gått till väga på något otillbörligt sätt eller använt dem för ändamål, som icke varit lämpliga. Man vet allt för väl, att dessa medel ofta användts för åstadkommande af förbättrade kommunikationer, på det sätt, att städerna lemnat stora bidrag, när det gällt att bygga jernvägar och dylikt, och de kommunikationsföretag, som sålunda kommit till stånd, hafva ofta varit lika fördelaktiga för landsbygden som för städerna, ehuru landsbygden sällan lemnat jemförliga bidrag till kommunikationsledens åstadkommande med hvad af städerna erhållits.

Det torde således böra ur billighetens synpunkt tagas i betraktande, när man löser denna fråga, att den icke löses så, att städerna få betala för mycket. Det är nemligen känt för Kammaren, att sättet, hvarpå medel till dessa bidrag anskaffats af städerna varit i form af lån. Städerna hafva upplånat penningar på längre tids amortering, och för att icke städernas finanser skulle allt för våldsamt rubbas, torde det vara nödvändigt att bestämma någon tid, under hvilken städerna skulle hafva rätt att uppbära de inkomster, som beräknats vid uppläggandet af dessa lån. Om man beslöt någonting i den rigtningen, vore detta enligt min mening både rättvist och billigt och vittnande om statsmannakloket.

För min del ber jag slutligen få säga, att den lyckligaste lösning af bränvinsfrågan vore att genom ökad nykterhet söka bringa det derhän, att denna skatteälla allt mera minskades. Ty det behöfves icke någon stor statsmannakloket för att inse att, om dessa afgifter icke vidare komma att utgå, emedan bränvinsförbrukningen minskats eller alldeles upphört, det icke skulle vara någon svårighet för befolkningen, som då vuxit till icke allenast i moraliskt hänseende utan äfven i ekonomisk kraft, att ur andra källor fylla de behof, som förefinnas. På grund af det anförda yrkar jag afslag såväl å Utskottets betänkande, sådant det här förligger, som ock å motionären Sven Nilssons förslag.

Herrar *Hasselqvist* och *Lundberg*, instämde med Herr *Ekenman*.

Herr *Sandwall*: Jag skall icke uppehålla Kammaren länge. Det var med anledning af ett yttrande på skånebänken, jag begärde ordet. Jag hörde uppräknas åtskilliga städer och deribland Jönköping, om hvilka det yttrades, att bränvinsförsäljningsbolagen i dessa städer »redovisat bredvid». Jag vet icke rätt, hvad dermed menades, men att det icke var något smicker för nämnda städer, trodde jag mig finna. Jag vill derfor nämna för den talaren och andra, som möjligen icke känna huru det går till i det fallet, att revisorerne af räkenskaperna öfver bränvinsförsäljningen utses af staden, hushållningssällskapet och landstinget, och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordnar en ordförande för dem. Det torde härigenom vara tillräckligt sörjdt för, att icke någon redovisning bredvid kan ifrågakomma, och jag kan icke fatta, huru under sådana förhållanden något underslef skall kunna begås, utan allt går i sin rätta ordning.

Samme talare yttrade, att, om man skall vidtaga åtgärder i detta fall, man icke bör taga till så litet, som Utskottet gjort, utan handla mera rationellt. Ja, jag betviflar icke, att de nu började anspråken småningom skola ökas så, att städerna slutligen skola gå miste om fördelarna men nödgas bära alla olägenheter, som blifva en följd af bränvinsförsäljningen. Flere talare hafva yttrat, att dessa bränvinsbolag verkade mycket godt, och jag kan försäkra, att ett sådant bolag inom det samhälle, jag tillhör, gjort allt för att verka för nykterhet. Så har man vid missionsmöten t. ex., under hvilka en massa folk från landsorten infinner sig i staden, större delen naturligtvis i afsigt att besöka missionshusen, men en stor mängd, som tyvärr berusar sig och för oljud, vid marknader och andra tillfällen, då mycket folk kommer tillsammans, vidtagit åtgärder för att hålla krogarna stängda och förbjudit försäljningen af rusedrycker. Jag tror icke, att, om handeln af bränvin komme i händerna på enskilda personer, dessa skulle gå så tillväga. Man har för öfrigt beräknat, att den vinst, städerna skulle få genom en ökad försäljning af bränvin, skulle i nära nog samma mån öka fattigvården. Det är herrarne mycket väl bekant, att många stadskommuner hafva vid anläggningen af jernvägar offrat betydliga belopp, som kommit icke blott stadskommunerna utan äfven landsbygden till godo. För att kunna åvägabringa dessa jernvägar hafva städerna måst skuldsätta sig och dervid dragit vaxel på framtiden, för att dessa jernvägar skola kunna åstadkommas, och hoppats att med dessa bränvinsmedel kunna så småningom betala skulden. Skulle man nu taga bort dessa inkomster, tror jag, att många stadskommuner skulle stå sig ganska illa. Man säger, att superiet bedrifves ganska mycket på landet, men jag har vid alla tillfällen här inom Kammaren hört, att landborna skulle ifrå för nykterhet i den yttersta grad och önskat gå så långt, att man till och med skulle förbjuda utskänkning äfven af maldrycker, hvaraf framgår, att landtkommunerna gerna betacka sig för de olägenheter, som tillskyndas den ort, der bränvinsförsäljning eger rum. Men hvar skall då detta säljas, och hvem skall hafva olägenheterna af försäljningen af allt bränvin, som inom landet tillverkas? Jag skall emellertid icke uppehålla Kammaren längre, jag har redan instämt med Herr Lönegren och vidhåller detta.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Herr Hellgrèn: Herr Talman, mine herrar. Det förvånar mig icke alls, att den säs, hvilken, såsom Herr Rubenson yttrade, Bevillnings-Utskottet framlagt för Kammaren, skulle smaka städernas representanter illa, emedan den vore kan hända litet vidbränd. Jag hade tillfälle att på förmiddagen vara närvarande i Första Kammaren, då denna punkt der föredrogs, och der uppträdde en talare på stockholmsbänken med en straffpredikan och yttrade just dessa ord, att »hela denna handtering är en förbannelse; det är syndapenningar, som för tjenas genom densamma». Vilja herrarne veta hvad slutet blef af detta resonnement? Jo, han sade, »jag vill frikalla landsbygden från dessa syndapenningar; de böra tillfalla städerna för uppehållande af polis, fängelser och fattigvård».

Jag har för min del inom Utskottet bidragit till det slut, hvartill Utskottet kommit, och jag har ansett detta vara det minsta, man kan

Angående villkoren för försäljning af bränvin.
(Forts.)

fordra. Jag skall derföre nu icke uppehålla Kammarens tid utan inskränka mig till att yrka bifall till Bevillnings-Utskottets förslag.

Herr Schenström: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om icke Herr Sven Nilsson yttrat sig om en af de städer, jag representerar, och dervid funnit anmärkningsvärdt, att staden Köping uti sitt till bränvinslagstiftningskomitén afgifna yttrande, framhållit såsom skäl emot de ifrågakomne förändringarne rörande utskänkningsafgifterna, att staden häftade i skuld samt att Borgmästare och Råd *af ålder* egt rätt att uppbära inkomsten af den så kallade stadskällaren. Men, så vidt jag förstår, bör väl den omständigheten inverka på frågans bedömande, huru vida städernas finanser äro sådana, att de *kunna* afvara denna inkomst, och tillika ber jag att få erinra, att städernas rätt att hålla källarrörelse och deraf taga inkomst såsom ett privilegium förefunnits icke blott i Köping utan äfven i andra städer långt förr, än den nuvarande bränvinslagstiftningen kom till stånd.

Jag instämmer med Herr Ekenman.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan med iakttagande af den rättelse i fråga om uppställningen af densamma, som af Herr E. G. Boström under öfverläggningen påyrkats, dels på godkännande af de särskilda förslag, som af Herr Sven Nilsson och Herr Johansson i Bergsäng under öfverläggningen framstälts, dels ock slutligen på afslag å Utskottets hemställan; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande Ja besvarad. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf Herr Talmannen för bestämmande af kontrapositionen ånyo upptog de öfriga återstående yrkandena, af hvilka nu yrkandet om bifall till Herr Sven Nilssons ändringsförslag förklarades hafva de flesta rösterna för sig. Men jemväl i fråga om kontrapositionen begärdes votering, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition i denna votering antagits yrkandet om afslag å Utskottets hemställan, nu uppsattes, godkändes och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver 2:dra punkten i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3 antager yrkandet på bifall till det af Herr Sven Nilsson under öfverläggningen i ämnet framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet på afslag å Bevillnings-Utskottets förevarande hemställan.

Omröstningen utföll med 113 Ja mot 53 Nej, i följd hvaraf omröstningspropositionen för hufvudvoteringen erhöll följande lydelse:

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 2:dra punkten af Betänkandet N:o 3, med iakttagande af den rättelse i fråga om uppställningen af samma hemställan, som af Herr E. G. Boström under öfverläggningen påyrkats, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit det förslag till beslut i ämnet, som af Herr Sven Nilsson under öfverläggningen blifvit framställt.

Denna senare omröstning utvisade 58 Ja mot 108 Nej; och hade Kammaren alltså beslutat, att 24 § bränvinsförsäljningsförordningen skulle erhålla följande lydelse:

»Utaf de afgifter, som enligt denna förordning inflyta för minuthandel med eller utskänkning af bränvin i stad äfvensom af den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, behålle staden tre tiondedelar.

Återstoden äfvensom afgifterna från socknar på landet inbetalas till landtränteriet. De till landtränterierna infutna medlen öfverlemnas till Statskontoret, hvaraf staten erhåller en tiondedel, rikets samtliga landsting samt de städer, som ej i landsting deltaga, två tiondedelar och hushållningssällskapen en tiondedel. Återstoden sex tiondedelar tillfalla så väl stads- som landskommunerna i riket. De landstingen samt städer, som ej i landsting deltaga, hushållningssällskapen och kommunerna tillkommande andelar fördelas af Statskontoret efter folkmängden. Hvad stad eller socken sålunda tillfaller användes till kommunala behof inom staden eller socknen.

När enligt § 23 rättighet meddelas till bränvinsutskänkning på passagerarefartyg, skola därför belöpande utskänkingsavgifter uppbäras i den stad eller kommun, hvarest rederiet har sitt hufvudsäte».

Punkten 3.

Herr *J. Sjöberg* hade i en inom Andra Kammaren afgifven motion hemställt, »att Riksdagen för sin del måtte besluta följande förändrade lydelse af §§ 26 och 28 i bränvinsförsäljningslagen:

§ 26.

Mindre partihandel äfvensom minuthandel med och utskänkning af bränvin vare, äfven då den för öfrigt är medgifven, i allmänhet tillåten endast mellan klockan 9 förmiddagen och klockan 9 eftermiddagen

Andra Kammarens Prot. 1884. N:o 28.

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

dagen, men skall å dagen näst före sön- och helgdag upphöra klockan 6 eftermiddagen; egande dock Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, der särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, att, efter hörande af magistrat i stad eller kommunalnämnd å landet, derom förordna, samt, då fråga är om försäljningstidens utsträckning, bestämma vilkoren därför.

Skulle anledning förekomma — — — — —

— — — föreskrift.

Förekomma å gästgifveri — — — — —

— — — utöfvats.

§ 28.

Under sön- och helgdag vare i allmänhet all utskänkning af bränvin förbjuden utom under tvenne timmar, hvilka bestämmas i stad af magistraten och å landet af kommunalnämnden; egande dock Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, i samma ordning och på sätt i § 26 sägs, besluta utskänkningens inställande eller försäljningstidens inskränkning eller utsträckning.

Under sön- eller helgdag må ej bränvin — — — — —

— — — — — utlemnas.

Under gudstjenst — — — — —

— — — tillstängdt».

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas; men hade Friherre *C. F. K. Barnekow*, med hvilken instämt Herrar *Chr. Assarsson*, *J. P. Nilsson* och *H. F. Bergström*, i afgifven reservation hemställt, att § 28 uti ifrågavarande förordning måtte erhålla följande lydelse:

»Under sön- och helgdagar vare i allmänhet all utskänkning af bränvin förbjuden; egande dock vederbörande myndighet, då särskilda omständigheter föranleda, medgifva utskänkning någon viss tid på dagen; dock skall utskänkingsställe under gudstjenst alltid vara tillstängdt.

Under sön- och helgdagar må ej bränvin, som är föryttradt genom parti- eller minuthandel, till köpare utmätas eller utlemnas».

Efter det Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Sjöberg: Jag ber, Herr Talman, om ursäkt, för att äfven jag i min ringa män kommer att en stund pröfva edert i dag så hårdt pröfvade tålmod. Denna pröfning skall dock icke blifva lång, enär det lilla tal, som jag efter vanlig ordning borde hålla rörande här föredragna punkt, skall inskränkas mera än under andra förhållanden skulle hafva skett. Det är naturligt, att jag icke kan vara belåten med Utskottets afstyrkande af mitt förslag, men jag bör finna en tröst deruti, att tre eller fyra af dess ledamöter reserverat sig, åtminstone till en del, emot Utskottets förslag uti nu ifrågavarande hänseende; och särskildt kan jag se af en anteckning, att några af Utskottets ärade ledamöter icke funnit sig rätt nöjda med den motivering, som Utskot-

*Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)*

tet anført för sitt berörda afstyrkande. Jag skall emellertid icke uppehålla mig vid dessa motiv, allrahelst jag redan yttrat, att jag icke vill gifva anledning till ett ytterligare uppskof med detta långvariga sammanträdes afslutande eller till något bemötande från Bevillnings-Utskottets ärade vice ordförandes sida af hvad jag rörande sagda motiv skulle kunna andraga.

Jag vågar antaga, att de herrar, som läst min motion, insett, att densamma framkommit i en god mening och således har, såsom man i Kammaren plägar säga, ett godt syfte, och jag vill äfven i denna omständighet finna en tröst för den motgång, mitt förslag rönt. Skulle jag för öfrigt behöfva någon tröst, så har jag sådan i den omständighet, att den man, som onekligen har den största insigt och erfarenhet inom bränvinstillverkningens och bränvinsförsäljningens alla områden, instämt i samma förslag. Jag kan sålunda hafva mer än en anledning att icke känna mig allt för nedslagen äfven och särdeles med hänsyn dertill, att Chefen för Finansdepartementet nyss förklarar, att Riksdagen, så vidt på honom beror, skall hafva nöjet att till nästa riksdag få emottaga från Kongl. Maj:t ett förslag till ny bränvinsförsäljningslag. Derföre framställer jag nu icke något yrkande om bifall till min motion, icke heller om bifall till Friherre Barnekows med flere andre utskottsledamöters vid betänkandet fogade reservation, som, efter hvad jag hört sägas, blifvit af Första Kammaren godkänd och således utgör denna Kammares beslut i ämnet.

Herr Hedin: Jag anhåller, att Andra Kammaren instämmer i det beslut, som Första Kammaren fattat, nemligen att godkänna Friherre Barnekows reservation.

Herr *J. Anderson* i Tenhult instämde med Herr Hedin.

Herr Assarsson: Då jag icke kunnat sluta mig till Bevillnings-Utskottets förslag, så ber jag få tillkännagifva, att jag önskar bifall till den afgifna och förut omnämnda reservationen.

Herr Hellgrön: Jag ber få göra en rättelse i det anförande, jag nyss afgaf. Då jag nemligen der talade om en representant från stockholmsbänken, så menade jag en stockholmsbo och jag kan gerna nämna hans namn, det var nemligen Herr C. O. Berg, som jag åsyftade.

Vidare ber jag få tillägga, att jag i denna punkt skall låta min åsigt falla och instämma i Friherre Barnekows reservation.

Herr Friherre Fock: Jemte det jag beklagar den behandling denna motion erhållit i Utskottet, inskränker jag mig till att sluta mig till Friherre Barnekows reservation, på det något må blifva åtgjordt i det af motionären afsedda syfte.

Herr Grefve Mörner: För min del förefaller den nuvarande lydelsen af 28 § ojemförligt mycket bättre än den lydelse, densamma skulle få enligt Friherre Barnekows reservation, nemligen: »Under sön- och helgdagar vare i allmänhet all utskänkning af brännvin för-

Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)

bjuden; egande dock vederbörande myndighet, då särskilda omständigheter föranleda, medgifva utskänkning någon viss tid på dagen; dock skall utskänkingsställe under gudstjenst alltid vara tillstängd.» Det synes mig nemligen icke tjenligt att främst i bestämmelsen säga, att utskänkning skall vara förbjuden och sedan på särskilda omständigheter bero, om den skall vara tillåten. Då tycker jag den nuvarande paragrafen är bättre, emedan der står: »I stad kan utskänkning af bränvin under sön- och helgdagar än vidare inskränkas eller helt och hållet förbjudas, derest beslut derom fattas af kommunalstyrelsen, samt beslutet af Vår Befallningshafvande, efter magistratens hörande, godkännes.» Hufvudregeln, som der förekommer först, är, att utskänkingsställe skall under gudstjenst vara stängd. Det är mera konsekvent, och enär, såsom i Utskottets betänkande upplyses, åtskilliga begagna sig af denna rättighet, vill det synas, som om ytterligare inskränkning icke behöfde göras.

Jag har icke rätt klart för mig, hvilken verkan antagande af Friherre Barnekows förslag egentligen skulle hafva, men det händer ibland, att då man gifver allt för stränga föreskrifter angående bränvinsförsäljningen, man derigenom mera befrämjar lönkrögeri och superi, hvilket på intet sätt kan vara nyttigt.

Jag anhåller om afslag å yrkandena på bifall till Friherre Barnekows reservation och således bifall till Utskottets förslag utan förändring.

Herr Wieselgren: Ehuru jag visserligen måste erkänna att Friherre Barnekows förslag till ny lydelse af paragrafen kunde varit på ett mera lämpligt sätt affattadt, finner jag den dock i princip att föredraga framför nuvarande bestämmelsen i ämnet; derom är jag lika viss som nästföregående talare tycktes vara öfvertygad om motsatsen. Jag anhåller således om bifall till nämnda reservation.

I detta anförande instämde Herr Göransson.

Herr E. G. Boström: Jag för min del tycker, att Utskottet tydligt och klart visat, att den nu gällande förordningen i ämnet, som redan tillämpats under många år, verkat välgörande till superiets aftagande. Det har visat sig, att städerna, då sådant erfordrats, hafva begagnat sig af den makt att inskränka superiet, som förordningen lemna dem. Kan det då vara skäl att främtaga dem denna makt samt att i stället låta dem i händelse af behof medgifva, att krogarne må hållas öppna? Då det för en tid sedan var fråga om att ställa vin- och ölförsäljningen under starkare kontroll, så förklarade Kammaren detta vara en inskränkning i den allmänna näringsfriheten och afslög derföre förslaget, men nu, oaktadt man sålunda utan inskränkning får sälja vin, som ofta icke är något annat än färgad sprit, vill man förbjuda, att krogar för utskänkning af bränvin få hållas öppna sön- och helgdagar! Jag för min del kan icke finna någon konsekvens häri. Denna åtgärd borde åtminstone anstå, tills man finner lämpligt äfven inskränka rörelsen vid öl- och vinförsäljningsställena.

Jag anhåller för den skull om bifall till Utskottets förslag.

Herr Jonas Peter Nilsson: Som jag icke kunnat instämma i Utskottets förslag, utan förenat mig med Friherre Barnekow i hans reservation, så ber jag med några ord få belysa min ställning till saken, der vid jag först ämnar i Kammarens minne återföra, att, då för någon tid sedan i denna Kammare behandlades en motion, som, väckt af en ärad representant på stockholmsbänken, afsåg, att minuthandlande skulle få efter klockan sex på söndagsaftnarne hålla sina bodar öppna, Bevillnings-Utskottet afstyrkte motionen och detta hufvudsakligen af ömhet och omsorg för expediter och handelsbetjente. I krogarne behöfvas emellertid också betjente, hvadan jag för min del icke kan finna annat än att det är rätt och billigt, att man tager lika mycket hänsyn till dessa tjenare, som betjena de krogbesökande, som till dem, som äro anstälde vid minuthandeln. Det är af denna anledning, som jag anhåller om bifall till Friherre Barnekows reservation.

*Angående
vilkoren för
försäljning af
bränvin.
(Forts.)*

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan Herr Talmannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Friherre Barnekows vid betänkandet fogade reservation.

Punkten 4.

Bifölls.

Punkten 5.

I en inom Andra Kammaren väckt motion hade Herr *A. P. Lind*, med hvilken Herr *J. Marcuson* instämt, föreslagit:

»det sådana ändringar måtte vidtagas och sådana bestämmelser införas i nu gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända och destillerade spirituösa drycker:

att bolag, dock endast för utminuterig, må händanefter kunna under enahanda vilkor och på samma sätt få bilda sig å land som i stad;

att bolagen må kunna få bilda sig distriktvis och omfatta, om de så önska, ett eller flera härad, en eller flera kommuner; dock att aldrig mera än ett bolag får finnas inom en och samma kommun;

att bolagen alltid af sin årliga nettobehållning till lika fördelning mellan landstingen och hushållningssällskapen afstå två femtedelar;

att distrikt eller kommuner, som hafva sålunda inrättade bränvinsförsäljningsbolag, icke få tillgodonjuta någon andel af bränvinsutskänkingsavgifter från annat håll;

att sålunda inrättadt bolag ej må försälja bränvin till mindre quantum än fem deciliter; och

att bolagen sjelfva bekosta den tillsyn, som för ordningens upprätthållande vid bolagens försäljningsställen kan finnas af nöden».

Utskottet hemställde, att motionen måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Efter föredragning häraf yttrade:

Herr *A. P. Lind*: Under många år har både i skrift och i tal det vidt och bredt ordats om de goda verkningarne, som bränvins-

Andra Kammarens Prot. 1884. N:o 28.

Angående
vilkoren för
försäljning af
brännvin.
(Forts.)

bolagen i städerna medfört, men, om så verkligen är förhållandet, tycker jag, att det vore allt skäl för landtkommunerna att jemväl komma i rättighet att få bilda sådana bolag och derigenom tillägna sig dess fördelar.

Hvad utgången af förevarande fråga i Kammaren vidkommer, har jag allt skäl att vara belåten dermed, i synnerhet som den tyckes gå i den riktning, hvarpå min motion i ämnet hvilat, hvadan jag måste finna mig nöjd och afstår från att framställa något yrkande.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4, angående förändringar i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser,

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 37, med förslag till förnyad grufvestadga, och

N:o 38, angående ändring i sättet för fullgörande af den arbetskyldighet, som åligger egare af stenkolsgrufva.

Dessa nu bordlagda ärenden beslöt Kammaren skulle uppföras främst på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag för dagens sammanträden.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>C. Mejenqvist</i>	under 14 dagar fr. o. m. d. 4 April,
„	<i>P. Hammarberg</i>	„ 10 „ „ 5 „
„	<i>C. A. Andersson</i>	„ 14 „ „ 4 „
„	<i>A. F. Helander</i>	„ 8 „ „ 7 „
„	<i>J. Marcuson</i>	„ 14 „ „ 9 „
„	<i>J. F. Carlsson</i>	„ 12 „ „ 5 „
„	<i>Ola Andersson</i>	„ 14 „ „ 3 „
„	<i>Chr. Christenson</i>	„ 14 „ „ 5 „
samt „	<i>Gunnar Eriksson</i>	„ 14 „ „ 1 „

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12 på natten.

In fidem
H. A. Kolmodin.